

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 46.

Fredagen den 18 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets memorial N:o 44, i anledning af återremiss från Andra Kammaren af Utskottets utlåtande N:o 35 öfver väckta motioner om ändring i den kommunala rösträtten å landet.

§ 3.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner N:is 2 och 3, afseende förändrad organisation af landtförsvaret, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner i dithörande ämnen.

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

I öfverensstämmelse med Kammarens beslut rörande föredragningsordningen, företogs nu till afgörande § 1 i det af Utskottet under punkten 1 framlagda förslag till lag om härordningen.

Nämnda paragraf var så lydande:

- »1. Hären består på *freds* fot af *linietrupper* och *landstorm*.
2. Då hären sättes på *krigs* fot, tillkomma *depottrupper* samt vid förstärkt *krigs* fot dessutom *reservtrupper*».

I en vid utlåtandet fogad reservation hade Herr *A. P. Danielson*, beträffande ifrågavarande paragraf, föreslagit, att 2:dra mom. deraf måtte erhålla denna förändrade lydelse: »Då hären sättes på krigs fot, tillkomma depottrupper»; och hade Herrar *Carl Ifvarsson*, *Nils Petersson*, *Ola Andersson*, *L. Jönsson*, *Liss Olof Larsson* och *Sven Andreasson*, enligt anteckning å utlåtandet, inom Utskottet biträdt Herr Danielsons berörda förslag.

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Ordet begärdes af

Herr von der Lancken, som yttrade: Jag deltog ej i den långa diskussionen i går och i förgår. Denna fråga synes mig nemligen vara så utdebatterad och så pass klar, att jag icke ville onödigtvis öka den långa raden af talare, som yttrade sig. Ja, icke ens hänsyn till mina kommittenter kunde bestämma mig därför. Jag tror icke att det i dessa och i allmänhet alla riksdagsfrågor är skäl att taga allt för mycket hänsyn till kommittenterna; ty det är ju alldeles uppenbart, att riksdagsmännen, som i allt fall, då de väljas, böra anses vara bland de mera framstående i sin valkrets, på grund af de långa diskussionerna vid riksdagen, den omsorgsfulla utredningen af frågorna före deras afgörande, hvaraf riksdagsmännen komma i åtnjutande, skola vara i tillfälle att fatta ett mera säkert och fullt pålitligt omdöme än kommittenterna i landsorten. Jag tror, att vi dessutom böra erinra oss, att vi icke äro ombud med begränsade fullmakter för någon viss valkrets, utan att vi äro af valkretsen utsedda ombud för hela Sverige och således hafva att i första rummet taga hänsyn till Sveriges rätta intressen.

Då jag emellertid i går afton lade min röst till förmån för Kongl. Maj:ts proposition, bestämde jag mig därför hufvudsakligen af samma skäl, af samma känslor, åt hvilka Herr Herslow i går gaf ett så varmt uttryck. Det är klart, att indelningsverket såsom organisationsform är utdömdt. Jag föreställer mig också, att kommande historieskrifvare skola komma att sammanställa representationsförändringen och indelningsverket med hvarandra. Det ena som det andra var en slutuppgörelse med medeltiden, ett upphörande af gamla former, som en ny tid utdömt; särskildt är indelningsverket en formation från den tid, då man icke insåg försvarets nationella betydelse. Det var yrkesarmén, som nu är utdömd, på det att värnpligtsarmén må få göra sitt inträde. Men det var icke blott ur synpunkten af ett starkare försvar, som jag röstade för det Kongl. af Utskottet i väsentliga delar godkända härordningsförslaget. Denna fråga är vigtig äfven från andra synpunkter sedd. Jag vill nu icke biträda ett så hädiskt yttrande, som att skatterna äro den bästa sparkassan, men jag vågar påstå, att en värnpligtsarmé eller det arbete vi nedläggja för anskaffandet af en sådan är bland de mest produktiva arbeten, ett land kan företaga sig, icke produktivt i den mening, att vi derigenom öka vår förmögenhet, utan så till vida, att vi uppfostra nationen till laglydnad, pligttrohet, uppoffring för det allmänna o. s. v., och detta måtte väl vara värdt några förlorade dagsverken.

Hvad nu den ekonomiska synpunkten beträffar, så delar jag icke deras uppfattning, som anse grundskatteafskrifningen såsom enda vilkoret för försvarsfrågans lösning. Jag är fullkomligt öfvertygad, att denna fråga ur juridisk synpunkt sedd icke är berättigad att lösas såsom ifrågasatt blifvit, och icke heller kan denna afskrifning försvaras af ekonomiska skäl, ty det synes mig icke vara af behofvet påkalladt att nu låta skatteväsendet genomgå en så genomgripande reform; men då saken kommit derhän, att det är nödvändigt att göra eftergifter i skatteväg, för att vinna det mål, hvarje fosterlandsälskande svensk måste anse såsom det högsta, nemligen att få ett tillfredsställande

försvar, har jag utan betänkande låtit den ekonomiska frågan springa; och jag tror icke, att något klander rimligen kan träffa den, som möjligtvis går för långt i fråga om uppoffring för en stor sak. Måhända kan snarare klandret träffa den, som, oaktadt han har klart för sig att det första, det högsta målet derigenom icke kan vinnas, ändock envisas att framhärda med en åsigt, som har stöd endast i egna betänkligheter.

Da jag nu öfvergår att yttra mig om den sak, hvarom här är fråga, eller reserven — jag föreställer mig nemligen att, oaktadt Utskottet har tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt, högljudda röster skola inom denna Kammare höja sig för reservanternes förslag —, så ber jag få säga, att, så vidt jag kan förstå, kunna vi icke få något säkert mått för vårt försvars storlek uti de närgränsande staternas krigsstyrka. Det synes mig nemligen vara uppenbart, att vi icke ens approximativt kunna få en styrka, som är jemförlig med Rysslands och Tysklands, de största militärmakter som finnas och de stater, med hvilka vi egentligen hafva att frukta ett krig. Således kan måttet för vår krigsstyrkas storlek endast ligga i vår egen förmåga att bära denna styrka. Det är ju alldeles tydligt, att om vi varit underlägsna förut, vi blifva det ännu mer i samma mån som utvecklingen på vetenskapens alla områden sätter de stora staterna i stånd att öka sin krigsstyrka i en sådan proportion, att vi blifva ännu mera underlägsna än vi förut varit. Det synes äfven af landtförsvarskomiténs betänkande att man numera antager, att de angränsande staterna kunna angripa oss med vida större styrka än förut. Under sådana förhållanden och då vi vilja ett försvar, synes det ingalunda vara skäl att pruta något på hvad som Kongl. Maj:t här föreslagit. Vi äro en liten nation, och huru skola vi då tänka oss, att vi skulle på vårt försvar göra relativt mindre uppoffringar, vare sig pekuniära eller personliga, än de stora nationer, som omgifva oss. Da härtill kommer att vårt land har en stor utsträckning, så är det väl ännu mindre skäl uti att vi skulle åtaga oss mindre bördor än andra folk. Komitén har i sitt betänkande ådagalagt, att i ett blifvande krig det är icke blott en punkt i vårt land, som behöfver försvaras, utan att det här kan blifva många krigsskådeplatser både i norr och söder, med ett ord således, att våra försvarskrafter böra vara betydligt större än andra folks, som befinna sig i samma ställning som vårt. Men då måttet för vårt försvars storlek, såsom jag förut nämnt, efter min uppfattning icke kan vara annat än den egna förmågan, så synes det mig vara af komitén klart och tydligt ådagalagdt, att det försvar, som Kongl. Maj:t föreslagit, icke öfverstiger våra krafter. Detta är den ena, den ekonomiska sidan af saken.

Nu kan man visserligen säga, att vi genom att antaga Kongl. Maj:ts förslag efterskänka en betydlig inkomst. Men, mine herrar, indelningsverket är dock en inkomst, som för oss är alldeles särskild; jag tror icke att något annat land finnes, som kan påräkna en dylik. Om vi således abstrahera ifrån denna inkomst och endast fästa oss vid grundskatternas efterskänkande, så representera väl dessa dock icke en så synnerligen stor summa i vår budget, och jag kan för den skull icke inse hvarför icke vi, då vi ju i öfrigt hafva ungefär samma till-

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

gångar som andra folk, äfven skulle kunna åstadkomma ett försvar, som är jemgodt med deras. Af komiténs betänkande inhemta vi, att år 1897, då vårt försvar skulle vara fullständigt ordnadt, kostnaden för detsamma är beräknad till 5 kronor 16 öre per individ. I följande europeiska stater är försvarskostnaden per individ beräknad: i Belgien till 6 kronor, i Danmark till 8 kronor 11 öre, i Frankrike till 14 kronor 36 öre, i Holland till 12 kronor 37 öre, i Schweiz till 4 kronor 4 öre och i Tyskland till 8 kronor 61 öre. Sverige är således, förutom Schweiz, det land, som kommer att hafva de minsta kostnaderna för sitt försvar. Och då hemställer jag om icke, såsom Herr Krigsministern yttrade, den ekonomiska sidan af saken är en mara, som kommer oss att se skeft i densamma. Vidare visar det sig af komiterades betänkande, att, om vi vidhålla Kongl. Maj:ts förslag, de personliga uppoffringar, som vi komme att göra för försvaret, det vill säga antalet trupper på krigsfot, som komme att uppställas, är det minsta antal, som någon europeisk stat har att uppställa. Under det att vi efter dessa 15 år skulle kunna uppsätta en krigsstyrka af 1,95 procent af hela befolkningen, kan Belgien nu uppsätta en krigsstyrka till likaledes 1,95 procent, Danmark till 2,35 procent, Frankrike till 2,27 procent, Holland till 2,9 procent, Schweiz till 3,13 procent och Tyskland till 2,24 procent af befolkningen. Jag hemställer derför, då vi äro en af de mindre nationerna, då vi hafva ett stort land och då vi hafva mäktiga grannar, om det kan vara skäl för oss att, så vidt vi vilja ett verkligt försvar, åtaga oss mindre bördor än andra folk. Men härtill kommer, att på samma gång vi sålunda vilja minska vår armé, vilja vi äfven gifva den en mindre utbildning, än som blifvit föreslaget. Huru kan detta förenas? Om vi hade gått in på 1875 års förslag, enligt hvilket alla värnpligtige skulle få en fullständig utbildning, så hade jag kunnat förstå, att man ville minska den effektiva styrkan. Men när man, såsom nu är föreslaget, ämnar gifva det största antalet värnpligtige endast en bristfällig och ofullständig utbildning, då förefaller det vara mer än besynnerligt, att man samtidigt vill minska den effektiva styrkan. Och, mine herrar, är väl då den besparing, hvarom här är fråga, af den betydenhet, att det är skäl att för den skull göra ett så djupt ingrepp i arméns krigsduglighet. Är väl en summa af 800,000 kronor så mycket att tala om, då det gäller en budget af 29,000,000, att det kan vara skäl att för att bespara denna summa minska vår armés styrka på krigsfot med 25 procent. Är det väl någon rimlig proportion mellan å ena sidan 800,000 kronor och 29,000,000 kronor och å den andra en krigsstyrka af 75,000 man, som reservanterna föreslagit, eller 100,000 man, som Kongl. Maj:t begärt. Och dessutom, mine herrar, skola vi väl betänka, att äfven om det nu lyckas att stryka bort reserven, så vinner man derigenom alldeles icke någon besparing på andra håll; vi få i allt fall öfva en lika stor stam och lika talrik beväring, skillnaden gäller endast anslaget till de fasta kadrenna. Men följden blir emellertid den, att vår armé förlorar ojemförligt i krigsduglighet. Och det är för att vinna detta mål, som man nu vill pruta på 800,000 kronor. Men vill man verkligen ett dugligt försvar, är väl icke detta någon summa att se på.

Jag har nu uttalat, hvad jag velat säga i sjelfva saken. Men innan jag slutar, ber jag att få rigta några ord till en talare, som här om aftonen bade ordet. Jag hyser icke någon synnerlig benägenhet för dessa personliga ordutbyten, som här ofta nog förekomma; men då den talare, mot hvilken jag nu vill vända mig, sjelf icke så sällan uppträder som custos, så torde det icke synas allt för förmätet, om jag nu ställer några ord till honom, synnerligast som den person han anföll icke har plats här i Kammaren och sålunda icke sjelf är i tillfälle att här tala till sitt försvar. Herr Wieselgren uttalade i Onsdags afton ett ganska skarpt klander mot tillförordnade chefen för Generalstaben, därför att han skulle tilltrott sig att i ett offentligt föredrag söka göra propaganda för Kongl. Maj:ts förslag. Om Herr Arnoldson, chefen för fredsligans generalstab, i offentliga föredrag söker göra propaganda för sina åsikter, eller om Herr Wieselgren, som väl får anses såsom en af cheferna för indelningsverkets vänners generalstab, å sitt håll söker göra propaganda för sina åsikter, då är sådant tillåtet, och jag vill icke heller öfver dem uttala något klander; men om tillförordnade ehefen för arméns generalstab, den i krigets praktiska värf kanske mest förfarne officer vi hafva i vårt land, om han söker göra propaganda för sina åsikter, då finner man sådant klandervärdt; han får icke vara menniska, endast embetsman; de åsikter han har som menniska eger han icke rätt att uttala. Jag hemställer, om ett dylikt klander kan anses berättigadt; för min del tror jag det icke. Emellertid torde hela sjukan vara den, att Öfverste Rappe genom sitt föredrag stört Herr Wieselgren i hans ljufta dröm om indelningsverkets förträfflighet, och att Herr Wieselgren ännu känner sig yr-vaken och retad öfver att hafva blifvit störd och därför söker bemöta fridsstörelaren icke med skäl utan med orättvisa beskyllningar.

* Herr Talman! Jag anhåller om bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Danielson: Såsom herrarne kunnat finna af en vid betänkandet fogad reservation, har jag och de fleste öfrige utskottsledamöter från denna Kammare beträffande denna punkt haft en från majoritetens afvikande mening. Jag ber därför att nu med några ord få yrka bifall till reservationen i denna del. Jag har nemligen föreställt mig, att då Riksdagen nu går att fatta beslut om en ny härordning och då Kongl. Maj:t föreslagit att denna härordning skulle få helgd af lag, och meningen sålunda är att göra beslutet för kommande tider i fråga om härens styrka bindande, så är det af synnerlig vigt, att man går varsamt till väga och söker vidtaga sådana förändringar, som, utan att skada härens inre styrka, kunna leda till besparing. Och dessa reservtrupper, som Utskottet här föreslagit och hvilka synas vara afsedda att inkallas endast när hären skall sättas på förstärkt krigsfot, utgöras ju af manskap, som i allt fall finnes tillgängligt. Af reservationen framgår ju äfven, att om än reserven borttages, så minskas derigenom hvarken stammen eller beväringen. Ingen enda beväringssyngling slipper därför ifrån öfningarne och icke heller i öfrigt försvagas i ringaste mån härens styrka. Folket finnes, som sagdt, i alla händelser tillgängligt, för så vidt nemligen det finnes kvar i landet

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

och icke har emigrerat. Nu har den föregående talaren sökt göra troligt, att man genom detta icke skulle bespara mera än 800,000 kronor; och är det väl skäl, säger han, att för en så liten summa förminska hären med $\frac{1}{4}$. Ja, gälde det icke mera än 800,000 kronor, då skulle jag också gerna ge med mig. Men som herrarne lätt kunna finna, så är detta en stor felräkning; ty om hans påstående vore riktigt, skulle ju hela kostnaden för den nya härordningen icke blifva större än fyra gånger 800,000 kronor; d. v. s. 3,200,000 kronor; men det kunna herrarne lätt finna, att den räkningen icke bäller streck.

För min del anser jag, att då man nu, som jag nyss nämnde, går att besluta om en så dyr härordning som denna, bör man noga taga vara på de besparingar, som kunna göras, då vi ju äro en liten nation, som icke kan uthärda allt för stora bördor. Att under djupaste fred sätta upp en trupp, som kanske aldrig kommer att behöfva användas, det anser jag vara att onödigtvis kasta bort penningar. Och hvad är väl hela vårt försvarsväsende, om icke en reserv, den vi skola hafva att tillgå i händelse af krig. Och enligt min uppfattning få vi, äfven om reservationen bifalles, ett försvar så starkt, som vi med våra tillgångar kunna åstadkomma. Om man dertill tager hänsyn till hvad vi skola offra för sjöförsvaret, så tror jag, att det är så mycket, som man af ett så litet folk rimligtvis kan begära.

Jag skall för närvarande icke yttra mig länge, ty eftersom ingen ännu sagt något emot vårt förslag, så vill jag nu låta herrarne hållas för att sedan återkomma till bemötande af de anmärkningar, som möjligen kunna komma att mot reservationen framställas. Jag vill dock, innan jag slutar, uttrycka den förhoppning, att de reservanter inom landtförsvarskomitén, som också påyrkat reservens borttagande, åtminstone Herr Hedlund, som i sin reservation haft siffror att åberopa, skola gifva skäl för sin mening.

Jag yrkar således bifall till den af mig med flere utskottsledamöter afgifna reservation och afslag å den föredragna punkten i de delar, den skiljer sig från densamma.

Häruti instämde Herr *C. I. Bengtsson*.

Herr Lindmark: Jag ber att få bekänna, att, då jag i går afton lade min röstsedel i urnan, den kändes tyngre än någonsin tillföre. Det var nemligen svårt för mig att bestämna mig för Kongl. Maj:ts förslag, för hvilket jag ingalunda hyser någon entusiasm; och därför är det af vigt för mig att säga, af hvilka skäl och under hvilka vilkor jag kommer att rösta för bifall till de punkter i förslaget, som nu följa.

Under en följd af 10 år hafva vi försökt att knäcka kompromissens hårda nöt, utan att det lyckats. Genom sammankopplingen af flera stora frågor har nu, på grund af omständigheternas tvång, den märkvärdiga situation inträffat, att dessa stora frågor måst framläggas till afgörande vid en och samma riksdag, fastän en hvar af dessa frågor är af beskaffenhet att för sig kräfva sitt eget riksmöte. Detta är så godt som att sätta knifven på strupen på representanterna, men det är en naturlig konsekvens af vårt handlingssätt. Må de, som varit

med om att sluta kompromissen, glädjas åt detta förhållande, och må de se välsignelsebringande frukter deraf. För min del har jag icke sett annat än dystra följder af denna kompromiss; och jag har sett dem tillväxa dag från dag i en tilltagande försvarsnihilism, som mer och mer tränger ned till folket i vårt land; ty ingen skall bringa mig att tro, att de uttalade starka opinionsyttringarne för indelningsverket bevisa något starkt intresse för detsamma utan blott en fruktan för det nya, för personliga uppoffringar i och för landets försvar. Under sådana förhållanden måste jag fråga mig, hvad har jag att göra? Jag ser ett folk, som under 12 år sökt att ordna sitt försvar, jag ser det ena förslaget efter det andra falla. Jag har hört, att, när representanterna komma hem från riksdagen, så säga de till sina kommittenter: Vi kunde icke antaga förslaget, det var för dyrbart, det är för resten ingen fara på färde. Låtom oss blott föra en honnett och förständig utrikespolitik, så blir det nog bra. Dertill kommer nu på senare tider agitationen för en ständig, garanterad neutralitet; och, mine herrar, hvad kan följden af allt detta blifva, om icke en försvarsnihilism, som tillväxer allt mer och mer hos hvarje man, som icke har sjelfständigt omdöme. Jag har under dessa omständigheter ansett mig vara tvungen att offra mina enskilda åsikter och att med min svaga förmåga söka bidraga till, att få folket att stiga upp ur det kärr, uti hvilket det i årtionden trampat, och åter få det på fast, ehuru obanad mark. Visserligen är det steg, vi i den riktningen taga, genom att godkänna Kongl. Maj:t nu framlagda förslag, så att säga ett hopp ut i mörkret, men det ovissa dunklet är att föredraga framför den kvalmiga och osunda luft, som för närvarande är utbredd öfver landet. Detta är ett skäl hvarför jag kommer att bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Nu är det gifvet, att när en militär tagit till orda i en fråga, sådan som denna, så blir han alltid en misstänkt person. Det finnes vissa slagord vis å vis oss militärer: jag har ständigt hört upprepas ordet militarism, detta spöke, hvars betydelse här i landet jag icke kan förklara. Så mycket måtte väl militären hafva rätt att fordra af det vapen, han skall sköta, att han med det kan slå till och att det därför är försedt med både egg, udd och fäste. Detta är ett berättigadt anspråk. Men om man påstår, att militärerna hafva andra, personliga intressen af frågans utgång, så misstager man sig, ty veten, mine herrar, att dessa förslag erbjuda oss icke någon ekonomisk fördel, utan tvärtom. Således måste man gifva oss rättvisa, genom att erkänna, att det endast är fosterlandets intressen vi förfäktat, ty skulle jag förut-sätta hos våra militärer en så låg personlig uppfattning om lifvets uppgifter, att de icke tänkte på annat än att få det så bekvämt som möjligt för sig, då skulle hvarje militär vara angelägen om, att bibehållas vid det gamla, emedan det nya kommer att medföra ofantligt ökad personligt ansvar och ökad arbete. Detta om detta.

Man må således tilltala oss med det ena ohemula uttrycket efter det andra, så hoppas jag dock, att Sveriges militärer alltid skola agitera för, att få folket vaket och medvetet om känslan af pligt att försvara fosterlandet.

Man får så ofta höra sägas här i vårt land — och det är också en frukt af kompromissen, såsom t. ex. nu i de 8 reservanternes,

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

vid betänkanudet fogade reservation: hvarför ären I icke nöjda med detta? Alldeles som om försvarets ordnande skulle vara en förmån för en viss klass! Men är då icke försvarsfrågan ett gemensamt samhällsintresse; och är det således icke ett rent hån, att säga till oss: kunnen I icke vara nöjda med detta? Man må hysa hvilka förhoppningar som helst om en lugn och fredlig framtid — och hvarför skulle icke vi militärer, som kommit till mognare år, dela den allmänna menskliga längtan efter en fridens ära — så tror jag dock icke, att en sådan kan motses i denna vår verd. Vår jord är och förblir en stridens tummelplats, vare sig man nu kämpar med andans eller köttets vapen; ty denna verlds uppgift synes mig vara att skapa karakterer, och sådana utvecklas icke annat än under kamp och strid, och jag tror att man härutinnan skall blifva tvungen att gifva mig rätt. Under sådana förhållanden finnes det ingenting, som jag sätter så högt som ett folk i vapen, färdigt att för försvaret af en fosterländsk idé uppoffra allt.

Jag har länge varit emot att lägga min röst för grundskatternas afskrifning. Jag anser det ännu såsom en dårskap, att besluta något sådant; och jag tror, att den dag skall komma, då de nuvarande hemmansegarnes i denna Kammare efterkommande skola betrakta saken på samma sätt, men detta må nu blifva majoritetens i denna Kammarer ensak. Jag anser den nu föreliggande frågan stå allt för högt, för att jag skulle vilja fördjupa mig i en mängd sifferberäkningar; jag har endast velat anföra de allmänna skäl, på grund af hvilka jag vill bifalla förslaget och hvilka jag anser vara viktigare än ekonomiska betänkligheter. Jag kommer dock att strängt hålla på de af Utskottet föreslagna bestämmelserna, utom i fråga om legan för stamsoldaten, och kommer därför att med min röst söka motverka hvarje försök till kompromiss eller sammanjemkning.

Jag litar på Sveriges ungdom, och därför vill jag icke heller taga emot de presenter, som Herrar reservanter Liss Olof Larsson och Sven Andreasson vilja bjuda oss genom att föreslå, att de ynglingar, som aflägga maturitets- och andra dermed jemförliga examina, skola vara befriade från den föreslagna ökade beväringsskyldigheten. Jag antager å mina söners vägnar denna ökade personliga försvarspligt. Jag såg för ett par timmar sedan från Humlegården en trupp af omkring 300 skolynglingar, som med Sveriges fana bland sina led ryckte ut till vapenöfning. Det kändes varmt kring hjertat, när jag såg dem. Det väckte hos mig den förhoppningen, att våra söner en dag skola taga upp den fana, vi äro på väg att släppa ur händerna och att denna fana, kring hvilken vår ungdom kommer att sluta sig, skall för dem blifva, icke ett konventionelt samlingstecken, utan en högt uppburen symbol, en fana, som för fosterlandets stora och höga idé.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Vid tanken på den stora vikt, som ligger på den fortsatta behandlingen af denna fråga, hoppas jag, att herrarne icke skola finna det förmätet, om jag ber alla och en hvar att icke fälla några förhastade omdömen och slutsatser, i fråga om de besparingar, som jag och de med mig liktänkande inom Ut-

skottet ansett oss böra påyrka i det föreliggande förslaget. Jag ber, att vi må i lugn öfverväga saken, innan vi fatta våra beslut, på det vi icke på den vägen omöjliggöra frågans lösning. Det kan möjligen visa sig, att vi kunna få ett godt försvar, äfven om vi icke i allo gå in på det Kongl. förslaget.

Jag ber till en början att få erinra om, att 1878 års förslag icke är detsamma som *den kostnadsberäkning*, som förekommer i samma års särskilda Utskotts betänkande. Jag vill alltså påminna Kammaren om, att Utskottet då framlade sina hufvudgrunder till Riksdagens bepröfvande och derjemte förslag till skrifvelse med anhållan att, om dessa hufvudgrunder af Riksdagen antoges och sedermera af Kongl. Maj:t godkändes, Kongl. Maj:t till nästa Riksdag ville framkomma med förslag till alla öfriga detaljer för härväsendets ordnande på de af Utskottet föreslagna grunder. Derjemte anmodade Utskottet en medlem af Generalstaben att uppgöra kostnadsförslag till ledning för vederbörande vid frågans behandling. När Utskottet därför säger, att det icke kunnat gå in i alla detaljer i motionärens kostnadsberäkningar, så är det ju äfven derutaf klart, att förutnämnda beräkningar icke äro Utskottets och att följaktligen icke heller Utskottet till fullo gillat dem. Härmed har jag velat visa, att yttrandet, att 1878 års förslag skulle medföra en kostnad af 29,900,000 kronor icke är korrekt, emedan kostnaden därför hade kommit att bero på, huru alla detaljer sedermera, sedan hufvudgrunderna antagits af Konung och Riksdag, ordnats, hvilka kunnat ordnas på många sätt. Och om detta är riktigt, hvilket ingen läser kunna bestrida, är också klart, att yttrandet, att hvarje nedsättning af det nu föreliggande förslaget kostnad under 29,900,000 kronor skulle vara en nedsättning af 1878 års särskilda Utskotts kostnadsförslag, icke heller är korrekt.

Jag ber derjemte att få erinra om, att jag i den reservation, jag biträdt mom landtförsvarskomitén, påvisat, att atskilliga af de nedsättningar, genom hvilka komitén kommit ett godt steg under de kostnader, som beräknades i 1878 års förslag, icke vore verkliga organisationsnedsättningar utan nedsättningar i kostnadsberäkningen, jämförd med 1878 års beräkning. Jag har dermed icke sagt, att denna kostnadsberäkning af landtförsvarskomitén var oriktig; utan tvifvel var den med största omsorg utförd. Men hvad jag sagt det är — såsom också i går blifvit påpekadt från statsrådsbänken — att det är en nedsättning *under beräkningen* i 1878 års förslag. Jag vill tillika erinra, att jag i 1878 års särskilda Utskott reserverade mig mot den efter mitt förmenande allt för högt ställda fordringen på stamsoldatens utbildning, liksom jag i landtförsvarskomitén trott mig böra påyrka åtskilliga nedsättningar. Jag kan således icke gå in på hvad en talare här om dagen yttrade, nemligen att när man icke i allo går in på det Kongl. förslaget, så sviker man hvad man förut tillstyrkt. När man nu emellertid stämplrar dessa påyrkade nedsättningar såsom ett rent söndertrasande af det Kongl. förslaget — och ett sådant yttrande földes, om jag icke minnes orätt, af representanten från Sala — så måste jag, sedan jag i går tillätit mig visa, huru det förhåller sig med vårt nuvarande försvar, huru det står till med de respektive regementenas olika styrka, med bristen på befäl, huru icke heller der finnes någon

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

ordnad reserv eller en tillstymmelse till träng m. m., då måste jag, säger jag, fråga den ärade talaren, om icke det nuvarande försvaret är nära nog en trasa alltsammans. Jag säger icke, att så är, men det blir konsekvensen af hans yttrande, att de fordrade nedsättningarna skulle vara ett söndertrasande af förslaget. Man har äfven i diskussionen och i vissa tidningar kallat dessa nedsättningar för nihilistiska modifikationer, ett godtköpsförsvar m. m. sådant. Men jag ber att man, innan man faller ett sådant domslut, måtte allvarligt betänka sig och se till, om det icke, äfven då man har den redligaste vilja att söka skaffa sig ett godt försvar, kan vara skäl att påyrka några nedsättningar, hvarigenom kostnaderna icke blefve allt för stora.

Den siste ärade talaren påpekade, att den opinion, man fått här i landet, enligt hans åsigt ingalunda innebure någon kärlek till indelningsverket utan snarare fruktan för det nya, och jag tror, att man kan säga, att i detta yttrande ligger ganska mycken sanning. Det är ock därför jag anser det ligga vigt på, att man icke går så långt, att man alltför mycket stöter nationen, utan att man därför behöfver förbise sin pligt som representant eller att söka laga så, att man får ett godt och i möjligaste mätto betryggande försvar.

När Kongl. Maj:t förordnade de komitéer, hvilka skulle uppgöra förslag till försvarsväsendets ordnande så till lands som sjös, så, efter det att Hans Excellens Herr Statsministern redogjort för föregående förslags behandling och särskildt för 1878 års förslag, heter det i anförandet till statsrådsprotokollet: »och enär, enligt mitt förmenande, ett, så långt våra tillgångar och öfriga förhållanden det medgifva, betryggande försvar bör kunna, hufvudsakligen på de af Utskottet (1878 års Särskilda Utskott) angifna grunder, ernås, synes mig, att förslag till härordning bör utarbetas på dessa grunder med de jemkningar i desamma, som vid förnyad granskning kunna finnas erforderliga». Vidare heter det: »Då emellertid vid ordnandet af rikets försvarskrafter klokheden bjuder att draga all möjlig fördel af vårt geografiska läge, och följaktligen, vid bedömande af hvad som erfordras för ett effektivt, landets frihet och sjelfständighet betryggande försvar icke bör förbises det stöd, som kan vinnas i ett efter våra förhållanden lämpadt kustförsvar, vågar jag i underdånighet hemställa, det Eders Maj:t täcktes besluta, att samtidigt med förslag till landtförsvarets ordnande skall utarbetas förslag till den sjökrigsmateriel och den bemanning, som vid vårt kustförsvar erfordras». »Vid bedömande af den utsträckning, som åt landets försvar i dess helhet skall ifrågakställas, bör tagas i öfvervägande så väl i militäriskt och tekniskt hänseende lämpliga anordningar, som äfven landets förmåga att utreda dermed förenade kostnader samt folkets vanor och föreställningssätt. Enligt mitt förmenande böra således anspråken på försvarets organisation i fredstid ställas i jembredd med, men icke högre än folkets förmåga att bära dermed förenade uppoffringar.» Detta är af Konungens samtliga rådgifvare tillstyrkt och af Hans Maj:t Konungen gilladt. Jag har försökt följa dessa i min tanke mycket välgrundade anvisningar. Jag har varit med om att i det Särskilda Utskottet tillstyrka ordnandet af sjöförsvaret på det sätt Kongl. Maj:t begärt, och icke ett enda öre har jag dervidlag afprutat. Jag har trott, att detta skulle i någon mån berättiga till att

se till, huruvida icke några besparingar kunna göras på landtförsvaret, och jag har trott mig i detta anförande till statsrådsprotokollet ega skäl för en sådan åsigt.

Hvad nu beträffar den reserv, hvarom egentligen diskussionen nu rör sig, så förekommer det förhållandet — så vidt jag kan se — att i så väl 1875 års som i 1878 års förslag en reserv icke finnes fullt organiserad och med befäl försedd under fredstid. Uppställningen i dessa förslag är visserligen olika med uppställningen i det föreliggande, så att jag icke tilltror mig att kunna fälla ett bestämdt omdöme i detta fall, men jag har gått tillbaka till föregående försvarskomitéeer och militärkomitéeer och flere föregående förslag af krigsministrar, af Kongl. Maj:t framlagda för Riksdagen, och jag har funnit, att man icke tilltrött sig att under fredstid föreslå organiserandet af ett fulltaligt befäl för reserven. Vi veta, att 1875 kallades det icke beväringens *första och andra uppbåd*, hvartill namnet 1877 förändrades, då man ville undvika det illa ljudande ordet landtvärn, såsom andra uppbådet i 1875 års beväringsslag kallades. Om jag emellertid skall anse hela det s. k. andra uppbådet, då landtvärnet, såsom reserv, om alltså i mobiliseringstabellen med landtvärn då förstods detsamma som nu med reserven, då fans verkligen en del befäl för reserven; men skall man alltså räkna hela landtvärnet såsom motsvarande nu föreslagna reserv, så finner man också att liniefälttruppernas antal då var vida mindre än man nu föreslagit. Det ställer sig nemligen så, att enligt 1875 års förslag voro fälttrupper: linie stridande 61,367, icke stridande 6,715, eller summa 68,082, under det att enligt 1883 års förslag fälttruppernas antal är: linie stridande 77,250, icke stridande 30,839, eller summa 108,089. Reserven finnes nu föreslagna till 28,165, och 1875 års landtvärn, i fall det skall vara detsamma som reserven, utgjorde 56,914. Lägger man nu härtill depöttrupperna, 1875 föreslagna till 35,353 man och nu till 39,764 man, och derefter sammanslar dessa siffror, så utgör hela den största krigsfoten enligt 1875 års förslag 160,349 och enligt 1883 års förslag 176,112 man; således är skillnaden omkring 16,000 man. Om herrarne besinna detta, torde herrarne nödgas medgifva, att det är öfverdrift att såsom ett rent sönderbrytande, såsom nihilism karakterisera, om man ifrågasätter att stanna t. ex. ungefärligen vid en lika stor ordnad styrka som i 1875 års förslag, och huruvida man icke kunde nöja sig, till en början åtminstone, i fall en ännu större styrka skulle i högsta nöden behövas, med att använda den på många håll anlitade nödfallsutvägen att uppflytta underbefäl till befäl etc., så att man kunde slippa att i fredstid hålla särskildt och sysslolöst befäl för en så ofantlig styrka. Ty det gäller egentligen att hålla särskildt reservbefäl i fredstid; manskapet finnes, såsom redan är påpekadt.

Jag skall vidare tillåta mig säga och jag hoppas, att ingen anser det ogrannlaga, att i den så kallade Landtförsvarskomitéeen voro flere af de civila ledamöterna, som tillika voro ledamöter i Första Kammaren, hvilka under dagarne den 3, 4 och 5 December 1881, då vi fattade definitiva beslut i dessa frågor, yttrade högt och offentligt, och de kunna och skola ej neka det: Vi medgifva att ni hafva rätt i edra fordringar på besparingar, men vi kunna icke annat än rösta med mili-

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

tärerna, på det att de måtte få uppgöra förslaget, ty vi kunna det icke. När sådana yttranden kunde fällas, finna herrarne, att förslaget, som komitén afgaf, i sjelfva verket icke innefattade komiténs åsagter i alla delar, utan att en pluralitet verkligen ansåg, att besparingar kunde och borde göras.

Jag skall vidare bedja att få ännu en gång påpeka, att förslaget till sjöförsvarets ordnande tillstyrkts till fullo såsom Kongl. Maj:t förestagit, att här förekomma åtskilliga förbättringar såsom en fullständig ordnad träng, förbättringar i åtskilliga specialvapen, särskildt fortifikationen m. m. Med fäst afseende å allt detta trodde jag, att man kunde försöka enas om någon besparing på några håll och oafsedt de omtalade folkmötena, hvilka ju allmänt ansett minskningar behöfliga, så finnes det så mycket klokt folk i orterna, som i detta afseende yttarat sina farhågor, att man borde se till, att kostnaderna icke blifva allt för mycket tryckande, så att vi under freden finge allt för mycket af detta goda, utan att därför förbise vigten af att hvad som ordnas, ordnas klokt och bra, så att det blir i möjligaste mån betryggande.

Jag skall vidare tillåta mig att nämna, att inom landtförsvarskomitén ett der tillsatt utskott fick sig mera än en gång uppdraget att göra förslag till nedsättningar och gjorde också slutligen åtskilliga nedsättningar, deribland jemväl i beräkningarne. Detta utskott föreslog att förminska fotfolket med 25 halfbataljoner, hvilket skulle leda till en besparing af 600,000 kronor. De siffror, jag nu nämner, äro utarbetade inom detta utskott, och då Generalstaben stod till komiténs utfogande, förmodar jag, att den varit med om att göra upp dessa kostnadsberäkningar. Jag har sedermera hört, att man vill påstå det de skulle vara origtiga, men om så är, är det icke mitt fel, ty jag endast uppgifver dem såsom de af komitén blifvit framlagda. En minskning af fotfolkets fälttrupper med 25 halfbataljoner skulle, såsom nämnt är, leda till en besparing af cirka 600,000 kronor, en minskning af rytteriets fälttrupper med 4 reservsvadroner skulle minska kostnaden med cirka 188,000 kronor, en förminskning af fältartilleriets fälttrupper med 6 reservbatterier skulle utgöra en minskning i kostnaden af 75,000 kronor och en nedsättning i positionsartilleriets styrka från 6 till 4 kompanier skulle motsvara en besparing i kostnaden af 67,200 kronor. Detta skulle tillsammans utgöra en minskning i kostnaderna af 930,200 kronor, och detta är ungefär hälften af hela reserven. Jag tror mig icke säga för mycket, då jag säger, att det en tid inom komitén icke såg omöjligt ut, att detta skulle blifva komiténs beslut, ty äfven en del af komiténs militära ledamöter voro icke så alldeles obenägna för detta förslag, och det var först då de icke alla kunde derom blifva ense, som de alla motsatte sig förslaget, hvilket då släpptes jemväl af andra.

Med anledning af hvad jag nu anfört, ber jag få säga, hvilket jag också sade i början af mitt anförande, att jag tror, att det ligger vikt uppå, att man lugnt öfverväger, huruvida det icke kan vara något berättigande i dessa fordringar, så att man icke allt för förhastadt fäller sitt domslut och derigenom omöjliggör frågans slutliga lösning.

Det är icke obekant, att denna fråga, hvarje gång den varit å bane, till en ganska stor del blifvit förstörd af dem, som aldrig kunna

få ett nog starkt försvar. Så var fallet 1871. Det beslut Andra Kam-
maren då fattade i försvarsfrågan hade bort blifvit antaget äfven af
Första Kammaren, om icke den delen af pressen, som alltid håller på
det mesta och som då blott uppträdde med beskyllningar om egen-
nytta emot rust- och rotehållarnes berättigade anspråk på att ingångna
och bekräftade aftal och rättigheter skola respekteras, pådrifvit mot-
ståndet mot detta Andra Kammarens beslut, och jag hemställer, om
vi icke då för längesedan varit på god väg med denna frågas lösning.
Jag vill vidare be att få påminna, att, då denna Kammare 1878 an-
tog det Särskilda Utskottets förslag, ansågs icke heller det godt nog,
nej, då skulle det vara lottning. Må man hemta någon lärdom häraf
och se till, att man icke förkastar hvad som icke bör förkastas.

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Det yttrades af den talare, som näst före mig hade ordet, att det
griper kring sig en allt mer och mer tilltagande nihilism. Jag är
också litet rädd för det. Men just därför tror jag, att ju förr denna
fråga löses, desto bättre, och att man bör laga så, att man icke allt
för hårdt stöter folkets önskingar och äsigter för hufvudet. Som
sagdt, låtom oss försöka att lugnt öfverväga och i all vänlighet be-
handla frågan om dessa nedsättningar; i så fall är det ju möjligt, att
vi nu och helst nu eller åtminstone så fort som möjligt komma till
ett lyckligt slut. Förrän något försök till sammanjemkning blifvit
gjordt, vill jag åtminstone icke frångå reservationen i denna del, och
jag tror, att herrarne, om frågan riktigt pröfvas, skola finna att våra
anspråk i flere hänseenden kunna vara berättigade.

Jag anhåller således om bifall till Herr Danielsons reservation.

Herrar *J. E. Johansson* i Forneby, *L. Börjesson*, *Magnus Jons-
son*, *J. Andersson* i Knarrevik, *A. Hansson*, *Näsman* och *Gunnar
Eriksson* förenade sig med Herr Ola Andersson.

Herr Axel Key: Säkert är det ingen, som utan allvarliga inre
strider, många betänkligheter och mycken tvekan fattar sitt beslut i
denna så viktiga fråga. Otvifvelaktigt finnes icke heller någon inom
denna Kammare, som utan tvekan inlägger sitt ord i den debatt, som
skall föra till afgörande dessa för vårt land så stora och ödesdiga frå-
gor. Och ödesdiger blir utgången, hurudan den än blir. Skall väl
genom den gifvas ny näring åt den politiska splittringens hydra, som
så länge hämmande lagt sig öfver vårt inre utvecklingsarbete och eg-
gat till hat klasserna emellan? Skall kampen blåsa upp på nytt?
Skall Sisyphi-arbetet börja på nytt? Skola vi åter anstränga våra kraf-
ter för att lyfta upp stenen ur dalen? Eller skola vi under en känsla
af trygghet i det yttre med ett godt och fruktbarande samarbete få
egna oss åt vårt lands inre förkofran?

Mine herrar, då Riksdagen 1867 i sin skrifvelse till Kongl.
Maj:t med anledning af försvarsfrågan inlade de orden: »Nationen
kan aldrig med tillräcklig säkerhet och erforderligt lugn hängifva sig
åt sin inre fredliga utveckling, förr än frågan om betryggandet af
dess yttre sjelfständighet på ett tillfredsställande sätt blifvit löst», ut-
talade den en sanning, af hvilken jag önskade, att alla i denna Kam-
mare vid denna debatt vore genomträngda. Ty nu kan denna fråga

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

lösas. Och när den så mycket omtalade kompromissen af 1873 uttalade, att vi borde sträfva efter att skaffa oss ett betryggande försvar i sammanhang med grundskatternas afskrifning, gaf den ju ett löfte att, när denna lösning af grundskattefrågan en gång komme, vi också skulle ega ett betryggande försvar. Denna kompromiss afslöts omkring 10 år, innan jag kom in i denna Kammare; den har aldrig utgjort föremål för min kärlek, och jag tror, att den skapat mycket ondt derigenom, att den sammanflätade med hvarandra så viktiga frågor, hvilka derefter icke kunde lösas endast med hänsyn till hvad en hvar af dem för sig kräfver. Men ett betryggande försvar anser jag att vi nu kunna vinna, om vi antaga Kongl. Maj:ts förslag rent och oprutadt. Jag vågar antaga, att det är betryggande, och stöder mig dervid ej blott på auktoritetens yttrande, bland hvilka chefens för Generalstaben torde väga tungt, utan jag har derjemte sjelf försökt bilda mig ett omdöme derom genom att så mycket det varit mig möjligt sätta mig in i dessa frågor och pröfva skälen. Det är visserligen sant, att detta försvar är mycket dyrt, men ingen torde kunna visa, att vi kunna få ett jemförelsevis lika starkt, men billigare, utan att antaga ett rent värnpligtsförslag, och bifall till ett sådant är för närvarande omöjligt. Att ej en utveckling af indelningsverket kan gifva försvaret samma styrka, och framför allt att detta ej kan ske för ett med de här föreslagna kostnaderna jemförligt pris, synes mig vara till fullo ådagalagdt, ej minst vid denna riksdag. Alla beräkningar, som man anställt öfver dylika förslag, visa, att man dervid kommer upp till en långt större siffra. Men, mine herrar, om genom detta Kongl. Maj:ts förslag kan vinnas ett verkligt starkt och betryggande försvar, så äro dock alla sakkunnige eniga derom, att några nedprutningar deri icke få ifrågakomma. Man har vid dess framläggande så mycket som möjligt tagit hänsyn till kostnaderna och dertför ställt sina fordringar så lågt som möjligt, men huru beskaffadt skulle väl detta förslag blifva, om man deri utförde de nedprutningar, som de åtta reservanterne från denna Kammare påyrkat. Dessa nedprutningar äro enligt mitt förmenande så stora, att de omöjliggöra antagandet af deras förslag för alla dem, som önska ett starkt försvar för vårt fosterland. Jag vill icke inlåta mig på en detaljerad kritik af kostnaderna, hvilken jag är viss om icke skall uteblifva från någon annan med mera sakkunskap om vårt lands finanser än jag, men jag hemställer med hänsyn till den nu föredragna punkten, huruvida det verkligen kan vara skäl att för besparingen af 837,000 kronor indraga hela reserven. Jag eger icke rätt att tvifla på den uppgift, jag erhållit från fullt kompetent håll, att en reduktion af reserven skulle minska den stridbara styrkan med nära en fjerdedel eller bringa ned denna styrka till 77,000 man, och detta mot den angifna jemförelsevis ringa besparingen. Jag tror, att man är temligen ense om, att vi för landets försvar behöfva en fältarmé af 100,000 man; detta är ju i full öfverensstämmelse med hvad komitéer, utskott och sakkunnige förnyade gånger förklarar. Men icke nog med detta. Det är visserligen denna fråga, som nu närmast föreligger, men jag måste äfven kasta blicken på de öfriga nedprutningarne. Trängen är t. ex. reducerad till hälften af hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Hvad denna nedprutning vill säga, är svårt

att kunna i alla detaljer bedöma, men att den skall i betydlig grad inskränka arméns manöverfärdighet är gifvet, och ur den synpunkten vill jag inlägga min protest deremot; men hvad jag här i synnerhet vill rigta min anmärkning emot, är det sätt, hvarpå denna reduktion af trängen omöjliggör ett vederbörligt handhafvande af arméns sjukvård. Vi få väl icke undandraga oss att söka skaffa dem, som, under det de kämpa för vårt lands försvar, blifva sjuka och sårade, skötsel och vård; men detta skulle halftva antalet i första hand komma att sakna enligt reservanternes förslag. Och vidare: huru mycket minska icke reservanterne stamsoldatens utbildning! De inskränka rekrytskolan med två månader och förkorta tjänstgöringstiden från 12 till 8 månader. Korpralskolorna skulle upphöra att vara obligatoriska och göras frivilliga. Häri ligger ett icke ringa ingrepp i försvarets grundval, ty på korpralskolan beror rekryteringen af underbefälet i väsentlig mån. Huru ödesbringande kan icke insättandet af ordet »högst» rörande den kontingent, som ifrågasatts, blifva, och till sist, huru hafva icke beväringens öfningar blifvit inskränkta, då de förkortats till 60 dagar, under det att Riksdagen förut och denna Kammare vid fyra olika tillfällen varit med om 90 dagars öfning, och alla factmän förklarar, att de icke vilja vara med om ett försvarssystem, der beväringens öfnings-tid bestämmes till kortare tid än 90 dagar. Detta synes mig vara en af de viktigaste af reduktionerna. Man kan fråga, om icke de ynglingar, som skola försvara vårt land, kunna hafva rätt att fordra, att de få en sådan utbildning, att de icke blifva offerade vid första sammanträffandet med en bättre utbildad fiende. Jag vill ej uppehålla mig vid försvagandet af kavalleriet och artilleriet m. m.

Det är dyrt, detta förslag, det är sant, och reservanterne hafva gjort reduceringar i detsamma, som, så vidt de uppgifter jag fått från tillförlitligt håll äro rigtiga, skulle minska kostnaderna för försvaret med ungefär 3,600,000 kronor. Detta är mycket, men om indragningen af denna summa gifver oss ett otillfredsställande försvar, ett försvar, hvarpå vi icke kunna lita, är det då icke bättre att lägga till denna summa för att få ett starkt försvar, under hvars hägn vi kunna känna oss trygga. Med hänsyn till den ekonomiska frågan vill jag icke ingå i vidare detaljer utan ansluter mig till hvad min vän på malmöbänken i går och talaren på kristianstadsbänken i detta afseende i dag anfört. Likasom de kastar jag blicken på kommande tider och är villig bära de uppoffringar och äfven att med mitt ord tillstyrka nationen att bära de uppoffringar, detta förslag medför. Det blifver en tunga. Vi skola alla bära den, men det är att märka, att tyngst skall den hvila på dem, som jemte de nya skyldigheterna, som alla skola bära, jemväl få öfvertaga en del af de många och stora bördor, som nu skulle komma att aflyftas från andra. Men detta offer må dock lemnas; må det gifvas för den inre fredens, den politiska endrägtens skull, så långt denna är förenlig med ett friskt politiskt lif, men må det framför allt gifvas för det nationella oberoendet och för känslan af att vi kunna försvara detta. För att ega denna känsla för vårt lands självständighet och vårt oberoende kunna stora offer göras, om man derjill hemtar krafter och god vilja ur en stark fosterlandskärleks källa. Men åt ett svagt, ett otillfredsställande försvar kunna

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.

(Forts.)

ej dessa offer bringas. Reservanternes förslag är ett sådant. Det kunde väl synas som regeringen skulle stått på fast mark, då det framlagda förslaget utarbetats på de af denna Kammare år 1878 godkända grunder. Med stor öfverraskning var det därför man erhöll kännedom om reservationerna och såg de namn, som stodo att läsa derunder. Marken synes numera icke mycket säker. Reservanterne hafva indragit reservartilleriet men derjemte äfven en stor del af positionsartilleriet. Det förefaller mig, som om det vore med de grofva projektilerna från ett sådant artilleri som det senare, som de skjutit den Kongl. härordningsbyggnaden i spillror, och detta ej blott å tak och väggar; mången projektil synes mig också hafva träffat sjelfva grunden. Jag hoppas emellertid, att den fosterlandskärlek, som jag vet finnes hos dessa reservanter, skall vara tillräcklig att bota dessa skador, när de se att hela byggnaden hotar att ramla. Åtminstone har jag ännu icke uppgifvit hoppet om, att det Kongl. förslaget rent och oförändradt skall gå igenom, och under denna förhoppning röstar jag för bifall till Utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr Hedlund: Den siste ärade talaren har gått föredragningen något i förväg, då han talade om stammen, utbildningstiden, trängden o. s. v. Jag ber därför att få dröja med besvarande af hans anmärkningar, tills dessa ämnen äro föredragna. Men då nu frågan här berörs i dess allmänhet, hvartill det också kan finnas goda skäl, så ber jag att också få göra några allmänna anmärkningar till förmån för reservanternas förslag.

Som herrarne veta, uppstod inom den af Kongl. Maj:ts tillsatta landtförsvarskomitén en majoritet och en minoritet; majoriteten hufvudsakligen bestående af militärer och ledamöter af Första Kammaren, minoriteten åter af samtliga ledamöterna från Andra Kammaren. Det var ju alldeles gifvet, att de militära ledamöterna skulle göra stora ansträngningar, för att få den militära apparaten så stor som möjligt, enär de nemligen ansågo sig hafva på sitt ansvar, huruvida försvarsverket blefve för fäderneslandet »betryggande» eller icke. De resonerade naturligtvis som så: må vara, att det blir dyrare, det hafva vi såsom militärer icke att taga i betraktande; för oss är hufvudsaken att få ett fullt betryggande försvar. Men det var lika naturligt, att man å andra sidan också tog hänsyn till de ekonomiska förhållandena, och att meningsskiljaktighet sålunda uppkom om det större eller det något reducerade försvaret. Så kom frågan till Kongl. Maj:t, och man var naturligtvis intresserad att veta, huru Kongl. Maj:t uppfattade denna meningsbrytning. Man hade väl goda skäl att antaga, att Kongl. Maj:t skulle sammanjemka de båda åsigterna, för att hafva utsigt att få frågan igenom icke blott i Första, utan äfven i Andra Kammaren. Kongl. Maj:t kunde visserligen anmärka deremot, att majoritetens vilja borde vara afgörande och Kongl. Maj:t borde endast fästa sig vid *dess* åsigt. Denna anmärkning kunde hafva skäl för sig, för så vidt icke Kongl. Maj:t sjelf på förhand bestämt denna majoritet i och med komiténs sammansättning. Under sådana omständigheter förefaller det mig, som om Kongl. Maj:t bort taga minoritetens yttrande åtminstone så pass mycket med i räkningen, att en eller annan

af dess synpunkter blifvit tillgodosedda. Men så har icke skett i mer än en enda punkt, nemligen i afseende å den allmänna öfningstiden, der Kongl. Maj:t föreslagit 20 dagars afdrag för dem, som styrkt sig ega ej blott skjutskicklighet utan all den färdighet i öfrigt, som kunde läras under 20 dagar på exercisfältet. Det må jag säga, att denna koncession icke är mycket att tacka för. Emellertid framlade Kongl. Maj:t detta militära förslag, jag kan ega rätt att kalla det så, oförändradt för Riksdagen. Nu frågas: skall man från denna Kammares sida obetingadt antaga detta förslag, och bör man under högstämda ord om fosterlandets kraf gå in derpå? Det är dock en allvarlig sak, och jag tror icke, att man af historien kan visa, att ett folk under djupaste fred och då de politiska förhållandena så föga dertill föranleda, att de snarare verka i motsatt rigtning, kunnat förmås att på en gång ikläda sig en så stor militärrustning, som här är ifrågasatt, sedan man under många år och under vida svårare omständigheter kunnat reda sig med en rustning, som varit långt svagare. Man har väl också rättighet att ifrågasätta, om det är uteslutande militärer, som skola hafva det afgörande ordet i en sådan fråga? Ja, säger man, de äro ju yrkesmän. Men om det också må vara rätt, att låta yrkesmännen hafva afgörande röst i frågor, som röra yrkesdetaljerna, så kan jag dock icke, i fråga om bestämmandet af den militära styrka, hvarpa landet skall stödja sig, gifva militärerna oinskränkt beslutanderätt. Ty gå vi till andra förhållanden och t. ex. föreställa oss, att vi skulle öfverlemna åt presterna, att ordna kyrkliga angelägenheter, tror jag, att vi skulle erhålla ett betydligt större antal prester, än behöfligt vore. Man kunde ju säga, att det borde vara andans män, som råda öfver folkets andliga väl, hvilka skulle bestämman, huru stora aflöningarne skulle vara på det ena eller andra området, som hörde kyrkan till, och efterse vi, huru förhållandena gestalta sig äfven på andra områden, måste vi dock erkänna, att, om man öfverlemnar det organisatoriska åt yrkesmännen, de taga väl till i växten, för att vara fullt förvissade om, att hvad de föreslagit, är betryggande, vare sig för landets säkerhet eller våra själars eviga väl. Jag anser mig därför kunna våga vidhålla de afsprutningar, som här äro i fråga, utan att därför vilja anses låta fosterlandets fana falla. Jag hyser stor respekt för den ärade talare, som fälde dessa ord och den värme, hvarmed han uttalade dem, men då han talade om denna skolungdom med fosterlandets fana, som kom hans hjerta att klappa och tårade hans blick, borde han hafva kommit ihåg, att maningen dertill utgått från just det håll, der i hans tanke man nu vill låta fosterlandets fana falla.

Jag nödgas beklaga, att Kongl. Maj:t, i sina föreliggande propositioner, icke fäst mera afseende vid minoritetens meningar inom landtförsvarskomitén, och jag måste i sammanhang dermed nämna några ord om denna komité. Det omtalades under gårdagens debatt, att de två komitéer, som blifvit tillsatta, den ena för sjöförsvaret och den andra för landtförsvaret, icke arbetat tillsammans. Detta är fullkomligt sant; man skulle väl kunnat hafva väntat, att när, af Kongl. Maj:ts skrifvelse rörande dessa komitéer, det tydligen framgick, att de borde hafva gemensamma sammanträden, komitéerna skolat vara

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
änrad orga-
nisation af
landför-
svaret.
(Forts.)

angelägna att genast mötas, för att enas om de allmänna grunder, hvarpå fosterlandets försvar skulle hvila, så att de båda vapnen, i händelse af krig, kunde samverka och det ena vapnet fylla hvad det andra vapnet kunde sakna. Ett sådant gemensamt sammanträde kom dock icke till stånd förr än lång tid efter komitéernas tillsättning, och när det äntligen kom till stånd och ett program uppgjordes för detta gemensamma möte, skedde det på en enskild mans initiativ, hvilken man gaf hedern att vid denna åtgärd fästa sitt namn; den då varande chefen för Generalstaben kunde nemligen icke förlika sig med, att landtförsvaret skulle komma i tredje linien af landets försvar, då man tänkte sig, att en anfallande fiende skulle mötas, först med flottan, sedan med kustbefästningarne och slutligen pro tertio med armén. Detta enda sammanträde ledde dock icke till något resultat, och någon försvarsplan, innehållande på hvad sätt man skulle möta ett fiendtligt infall i landet, hvilken väg fienden kunde antagas komma att taga och huru flottans och arméns olika krafter skulle samverka, saknas fortfarande. Jag vill dock i detta afseende tillägga, att några enskilda broschyrer sedermera, för att bringa någon ringa utredning om dessa viktiga omständigheter, sett offentligheten.

Emellertid måste man på den sida inom komitén, der jag stod, söka åstadkomma någon reduktion i den militära apparat, som utgick ur det Utskotts hand, som blifvit tillsatt för att uppgöra fullständiga mobiliseringsplaner, innan man ännu kommit öfverens om de allmänna grunderna. Jag sökte för min del åstadkomma en sådan reduktion på olika grunder, men kom, efter ganska mycket arbete, till det resultat, att enklaste sättet vore att indraga reserverna, eller, rättare sagt, låta dem utgå ur depoterna. Vid jemförelse nemligen af sifforna på den ena eller den andra reduktionsbasis, fann jag nemligen skilnaden vara så liten, att den vägde blott på 1,000 man, till fördel för den nu föreslagna reduktionen, d. v. s. denna gifver 1,000 man *mer* än de öfriga reduktionerna. Men skilnaden stannar icke dervid, ty i det ena fallet hade man gått in i linien, hvilken nu lemnats oberörd, och här kvarstår sålunda en linicarmé på 100,000 man, under det reserven *icke* borttages utan hänvisas till depoterna.

Nu äro vi inne på reserven, och jag skall bedja att få stanna der en stund. Jag gillar reservens borttagande, emedan det icke rubbar ett enda moment i organisationen af det hela. De talare, som yttrat att organisationen derigenom skulle rubbas, få förlåta mig, om jag påstår, att de icke förstå det militära. Här är, som jag sagt, hela organisationen orubbad inom alla förslagets grenar. När vi komma att tala om trängen, skall jag anhålla att få styrka detta mitt yttrande. I afseende på reserven är skilnaden mellan reservanternas och Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag blott följande. Enligt det senare förslaget heter det: »då hären sättes på krigsfot, tillkommer depottrupper samt vid förstärkt krigsfot dessutom reservtrupper». Det första, som man således på krigsfot bör åstadkomma, är depottrupper. När hela linien är uppbadad, kallas den beväring, som icke ingått i linien, till depoterna. Det är »vid yttersta nödvändighet» och på den deraf föranledda förstärkta krigsfoten, som reservtrupperna bildas. Det är således vid en större nödvändighet, som detta skall utvecklas. Nu

behöfver man icke vara militär för att inse, att depoterna hafva den dubbla uppgiften, att icke blott skaffa reservbataljoner, sqvadroner och batterier m. m., utan äfven den vigtiga uppgiften att gifva ersättnings-trupperna. Om ett regemente eller en trupp vid en batalj förlorar en del af sitt manskap, då blir det naturligtvis depottrupperna, som skola ersätta de fallna, men detta manskap går icke dit såsom en ordnad bataljon utan såsom en fyllnadstrupp för att intaga platserna efter de stupade. Det är ersättningstrupper, och dertill fordras väl ingen särskild organisation. Men om liniearmén befinnes för svag, så ordnas särskilda kompanier, bataljoner och sqvadroner under ett sjelfständigt befäl och skickas ut till arméns förstärkning eller förläggas på vissa försvarspunkter. Det är på denna reservs befäl som minoriteten ansett, att man icke bör offra mycket i den djupaste fred. Jag talar, märk väl, icke om truppen, ty den finnes inom årsklasserna, utan om bildandet af ett fast befäl under fredstid. Men befälet fins ju också: alla officerare och underofficerare, som tagit afsked och de, som i depoterna kunna utbildas dertill. Men, säger man, hvad är det värdt att tala om en reserv utan fast befäl? Det är dock ganska viktigt att hafva manskap och öfvadt manskap, och det är just sådant, som nu saknas. Jag skall bedja att med några siffror få visa, huru reduktionen af arméns styrka till $\frac{1}{4}$, som man säger, gestaltar sig. Reduktionen är sådan, att, sedan hela linie-armén tillgodosetts med sina 100,000 man, de 6 åldersklasserna lemna icke mindre än 49,000 man till ersättnings- och reservtrupper vid depoterna. Detta med den ganska låga beräkning, som landtförsvarskomitén gjort i afseende å åldersklassernas beräknade styrka, hvarom äfven talats vid föregående sammanträden. Jag har icke kunnat få de ökade beväringssklasserna till den höjd, som en ärad talare fick, när han skulle få vår beväring, vid det nya förslaget genomförande, till 50,000 man, men jag har ansett mig kunna med trygghet lägga till åtminstone 15,000 man från de 6 åldersklasserna, hvarom nu är fråga, och jag får då depoterna till 64,000 man. Jag frågar hvar och en af herrarne, om icke en armé om 100,000 man fullt beväpnade, öfvade och väl klädda, och bakom den depoter om mer än 60,000 man, är ett försvar för vårt land, som bör kunna räcka till. Det är ju ganska svårt att säga, huru mycket ett land behöfver i sin armé för att kunna försvara sig, lika litet som man kan säga, huru stor flotta och huru många befästningar, som äro af behofvet påkallade. En sådan utredning har landtförsvarskomitén aldrig lemnat. Den största parlamentariska komité, som varit samman-satt, har icke ingått i någon sådan utredning. Man har i detta fall gått tillbaka till den förflutna tiden och beräknat, huru stora trupper en fiende skulle kunna öfverföra, och då har man funnit, att 100,000 stridbare män vore hvad som behöfdes, hvarvid man dock icke tagit flottan med i beräkning, annat än för att uppehålla fienden. Det har nyligen utkommit en skrift utaf en af Tysklands förnämsta strateger, general Blume, en af Moltkes närmaste män. Han har der, bland annat, afhandlat frågan om transport af trupper öfver hafvet och har yttrat, att det är en af de svåraste uppgifter, som man kan företaga sig, att föra trupper öfver sjön. Han har omtalat, att, för dylika trupptransporter, krigsfartygen äro odugliga och att, om handelsfartyg

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

skola dertill användas, de måste underkastas ganska stora förändringar, och han har vidare omnämnt de stora faror och svårigheter, som, i händelse en storm uppstode, skulle uppkomma så väl för förbindelsen med eget land, som för landstigningens verkställande samt uppgifvit, att för att samtidigt landsätta en armé om 36,000 man på en främmande kust, fordrades en strandbredd af 20 kilometer eller omkring 2 svenska mil. Det skulle vara intressant att få se uttrönt, på huru många ställen af vår kust en sådan landstigning kunde ega rum, med hänsyn till arméns frammarsch, operationsbas, operationslinje m. m. Det skulle vidare vara intressant att veta, huru vi skulle kunna tänka oss hindra en dylik landstigning genom jordverk och andra befästningar. Men för fortifikationen fans icke någon plats i de Kongl. komitéerna. Den representerades endast af en civil person, som icke kunde ega något synnerligt vitsord. Emellertid har sjöförsvarskomitén gjort sig besväret att göra en utredning angående kostnaden för att med minor befästa ett stort antal svenska hamnar, och kostnaden här för skulle gå till många millioner. Men jag får säga, att sjöförsvarskomiténs besvär i detta afseende har varit alldeles onödigt, ty mig veterligen har det aldrig fallit någon förständig man in att tänka sig, att alla våra hamnar skulle med minor befästas. Men sjöförsvarskomitén borde icke, med de stora insigter som der funnos, hafva varit okunnig om, att det äfven finnes andra medel att försvara hamnar med, än minor, medel som kunna vara mycket billigare under vissa förhållanden; och komitén borde särskildt icke varit okunnig om fästningsverken vid Oscar Fredriksborg, hvilka jag för min del dock icke anser för mönstergilla.

Således, hvad vore det indragningen af dessa reserver skulle innebära? Jo, en indragning af de kaderofficerare, som skulle finnas i fred allenast för att för sitt ändamål tagas i anspråk i och för den yttersta nödvändighet, men under fredstid saknande egna trupper, och detta vore då den reduktion, som skulle vara så farlig?

Det har blifvit sagdt, och med mycket skäl, att de militärer, som ifrå för ett bekvämlighet, icke kunna beskyllas för att vilja befrämja sin egen bekvämlighet, men detta torde näppeligen gälla om de här föreslagna reservofficerarne. De siffror, hvarom det här rör sig, äro 590 officerare, 1,429 underofficerare och 305 musikanter. Jag får säga, att jag är stor vän af musik, ty så mycken nytta böra vi väl hafva af vårt försvarssystem, att det må kunna lemna bidrag till den musikaliska bildningen hos vårt folk, men att i fredstid hafva spel i och för »den yttersta nödvändigheten», kan jag hvarken anse nödigt eller nyttigt.

Jag vill nu nämna några ord om kostnaderna för denna reserv. Det har blifvit sagdt, att den skulle kosta allenast 800,000 kronor, och att man icke borde, för ett jemförelsevis så obetydligt belopp, minska arméns styrka med en fjerdedel. Jag har redan sagt, att arméns styrka genom reservens indragning *icke* skulle minskas med en fjerdedel; ty hela truppen finnes i alla fall. Men jag kan icke förstå, huru man kunnat beräkna kostnaden så lågt. Det är ursäktligt, mine herrar, om vi andra, som icke äro militärer, ej kunnat göra sådana beräkningar, eftersom, när man ville bestämdt veta hvad dessa

reduktioner skulle utgöra i penningar, det inom Generalstaben svarades, att en dylik utredning vore förenad med mycket stora svårigheter. Vid ett försök inom komitén att göra denna reduktion, beräknades kostnaderna för halfva reserven till 900,000 kronor; och således borde kostnaden för hela reserven uppgå till 1,800,000 kronor. Hur man nu fått 800,000 kronor, kan jag icke förstå. Ty tager jag hänsyn till det antal officerare och underofficerare, som kunna reduceras, och icke beräknar kostnaderna mer än till 1,000 kronor i medeltal för hvar och en af dem, så kommer jag dock till ett belopp af 2,000,000 kronor. Men för beräkningarne få de svara, som gjort upp dem. Emellertid har man icke rätt att anklaga mig för okunnighet, då jag antagit kostnaderna högre på grund af de uträkningar, som verkställts inom försvarskomitén.

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Min innerliga öfvertygelse är, att det försvarsverk, som föreligger i reservationen, är en kraftig utveckling på detta område, särskildt om dertill lägges sjöförsvaret — en synpunkt, som ännu mer framstår, om man jemför detta försvarsverk med det, vi för närvarande ega. Chefen för Landtförvarsdepartementet har i ett utmärkt sakrikt och upplysande yttrande under den föregående debatten framhållit svagheten af det nuvarande tillståndet. Jag tror heller icke, att någon militär, som känner till förhållandena, med full upprigtighet skall vara i stånd att jäfva det påståendet, att vi för närvarande icke kunna mobilisera mera än 25,000 man fast organiserade trupper, dervid jag icke tager i beräkning den öofvade beväringen. Det måste medgifvas, att vi med dessa 25,000 man näppeligen skulle med framgång kunna möta en i landet framträngande fiende. Det måste erkännas, att vi stå så godt som försvarslösa, äfven om flottan medräknas. Denna försvarslöshet kostar oss emellertid, endast för landtförsvaret, omkring 24,000,000 kronor. Och om Kongl. Maj:ts regering i valet mellan detta tillstånd — ett dyrt och otillräckligt försvar — å den ena sidan, och å den andra det utsträckt försvarsverk, som ligger i reservationen och som ställer en armé af 100,000 man till Kongl. Maj:ts förfogande, härvid icke förglömmades att vi hafva 18 å 20,000 man att paräkna från vårt brödraland Norge — skulle föredraga det nuvarande tillståndet, har jag rätt att deraf draga den slutsatsen, att regeringen anser detta försvarslöshetstillstånd icke innebära någon fara, att de politiska förhållandena äro så lugna, att all tanke på vidare försvarsåtgärder är onödig; och då återstår för mig och dem, som tänka lika med mig, icke något annat än att återvända till hembygden och arbeta på minskning i de nuvarande försvarsutgifterna, eftersom de ändå kastas bort för ett onyttigt ändamål; hvaraf åter såsom ett korollarium naturligtvis måste följa, att de skatter, hvarom vi tvista, falla bort af sig sjelfva, enär man icke gerna kan fortsätta att pålägga skatter, som för statens behof och utgifter icke tarfvas.

Jag vet icke, hur jag skall tolka Hans Excellens Herr Statsministerns förklaring, att Kongl. Maj:t skall motsätta sig hvarje försök att minska arméns styrka och fasthet. I denna punkt åtminstone, det vill jag påstå, hotas icke arméns styrka och fasthet. Ty liniearmén är oberörd; det är blott fråga om, att det antal officerare, underofficerare och spel, som i den yttersta nödvändigheten skulle uppkallas, icke

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landförs-
varet.
(Forts.)

skulle vara fast anstälde i fredstid, utan åstadkommas, på olika vägar, i depoterna. Vi hafva sett, att Kongl. Maj:ts regering och militärerna i Första Kammaren förut stått inför sådana alternativ; och jag tror, att, då man från detta håll förkastat de billiga eftergifter, som då begärts, landet icke han sägas hafva vunnit derpå.

På dessa skäl yrkar jag bifall till Herrar Danielssons m. fl. reservation; anhållande jag, att vid de efterföljande punkterna, i den ordning de förekomma, få särskildt angifva de grunder, hvarpå jag stöder min uppfattning, att reservanterne äro i sin goda rätt och att de hafva haft goda skäl för afgifvande af sin reservation.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Ryding: Det är icke första gången Doktor Hedlund och jag äro af olika åsichter i sådana frågor som denna; han bör således icke förundra sig, då jag, i motsats mot honom, säger, att det här just gäller en punkt, som inverkar på så väl härens styrka som dess fasthet och sammansättning. Då jag i gar under öfverläggningens, jag kan nästan säga, tolfte timma hörde en aktad ledamot af denna Kammare yttra, att blott man får valuta för sina penningar, så ger man dem med glädje eller åtminstone med mindre sorg, så har jag velat tyda detta så, som att äfven han anser, att, om vi kunna få något som betydligt stärker försvaret utan att det kostar så synnerligen mycket, så böra vi antaga det, och så är och så blir just förhållandet med de af landtförsvarskomitén föreslagna och af Kongl. Maj: accepterade reservbataljonerna. Hela det system, hvarpå försvarsorganisationen hvilat, hänvisar till upprättandet af reserven med sitt befäl, kadrer af f. d. stamsoldater etc. Det är en mindre fredsstyrka, och detta är systemets förtjenst. Stammanskapet gvar hålles i regeln två år i skolorna och deltagar under följande tre eller fyra år i repetitionsöfningar, men tillhöra derefter, i händelse af krig, hären såsom f. d. stamsoldater. Förslaget i sin helhet går ut på att anskaffa värnpliktigt befäl, och sedan detta befäl är utbildadt, kostar det staten ingenting. Det är detta befäl, som *till största delen* skall jemte f. d. stamsoldater bilda kadrer för ifrågavarande reservbataljoner. Kunna herrarne då icke inse, hvarför dessa bataljoner kosta så litet? När stammen finnes, och när ett utbildadt befäl finnes, utan att de behöfva aflönas, så är det klart, att det kostar litet att underhålla dem i fredstid. De f. d. stamsoldater, som tillhöra de äldre åldersklasserna, 29, 30 eller 32 år, hafva icke deltagit i några öfningar vid sina respektive truppafdelningar kanske på 2, 3 à 4 år, och de böra därför icke genast sändas mot en fiende, utan det behöfves kanske någon tids öfning innan sådant kan ske. Det är just detta folk, som, jemte bevärning, bildar reservbataljoner, och tillfälle för deras användande gifves alltid, ty det finnes vissa platser i landet, som vid ett befaradt krigsutbrott måste besättas. De kunna till en början besättas med linietrupper, men då dessa skola dragas till krigs-kådeplatsen, måste de ersättas med reservtrupper. Sådana punkter i vårt land, som vid krigsoreligheter böra besättas, äro till exempel Karlskronas befästningar, Stockholms försvarsverk, Vaxholm och Oskar-Fredriksborgs befästningar samt Karlsborg. Det finnes dessutom vissa knutpunkter vid landets

jernvägar, som jemväl böra besättas, till exempel vid Nässjö, Storvik och Änge. Skulle alla sådana platser besättas med linietrupper, så torde ni, mine herrar, lätt kunna inse, huru svag den liniearmé från första början skulle blifva, som man hade att sända mot en inträngande fiende. De beräkningar, som af sakkunnige blifvit gjorda, visa möjligheten för en fiende, som har Östersjön till kommunikationsled, att föra 70- å 80,000 man öfver till Sverige. Herrarne må aldrig inbilla sig, att Sverige skall kunna hålla sig en flotta, som kan hindra landstigningen af en sådan krigsstyrka. Flottan kan ändå göra mycket, ty den kan oroa fiendens förbindelser, kan nödga honom till skenbara landstigningar, för att söka vilseleda oss om sin stråkväg. Den kan således upphålla fienden ett par veckor, så att vi kunna få rådrum till att samla våra trupper. Men den kan aldrig hindra fiendens landstigning. Detta visar krigshistorien, om ni viljen studera den. England, ehuru dess flotta hade herraväldet på Medelhafvet, kunde icke 1799 hindra fransmännen att landstiga i Egypten, och fransmännen, sedan de besatt en strandremsa i Egypten, kunde icke hindra engelsmännen att der landsätta trupper. Ryska armén på Krim — jag vågar icke säga, om den befann sig 1 eller 2 mil från landstigningsplatsen — kunde icke 1854 hindra de allierade makterna att derstädes utskeppa sina trupper. Många sådana exempel kunna anföras.

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

Vårt lands utsträckta läge tvingar oss till att redan i krigets första skede splittra våra trupper. Ty äfven om fienden, såsom sannolikt är, verkställer sin egentliga landstigning på någon punkt å kuststräckan mellan Vikbolandet i Östergötland och Rådmansö vid Norrtelje, så kan den på andra ställen i landet, till exempel i Skåne eller Norrland, landsätta trupper, för att splittra försvaret, för att göra requisitioner m. m. Der böra då finnas trupper, som kunna möta fienden; och ehuru alla sakkunnige anse, att en armé af 100,000 man måste för oss vara alldeles nödvändig, för att med någon utsigt till framgång kunna möta ett infall i landet, så återstår sannolikt icke mera än 50- å 60,000 man att samla mot den punkt, der hufvudanfallet sedermera sker.

Jag hoppas, att herrarne af hvad jag redan yttrat skola inse befogenheten, för att icke säga nödvändigheten, af att hafva sådana reservtrupper. Förhållandet är helt olika med länder, som hafva helt annan konfiguration, än vårt land, såsom till exempel Belgien. Om herrarne draga fram att Belgien har mindre armé, och att det vid en mobilisering kan nöja sig med 80,000 man, så kunnen ni, mine herrar, finna förklaringsgrunden dertill i detta lands mindre utsträckning och mera afrundade beskaffenhet. Belgien eger dessutom en synnerligen stark fästning, som kostat öfver 85 millioner francs i anläggning och hvilken är försedd med detacherade verk utomkring, bakom hvilka armén kan lägga sig, för att derifrån göra utfall åt alla håll. Med en sådan fästning till hjälp, kan ett mindre land nöja sig med kanske 20,000 man mindre armé än eljest.

Dessa reservtrupper, hvarom nu är fråga, får man icke förblanda med ersättningstrupper, hvilka skola ligga i depoterna. Hvad dessa reservtrupper uppkallande angår, trodde jag, att ingen skulle miss-taga sig om meningen, då det ju tydligen står, att de skola kallas

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

upp vid förstärkt krigsfot. Kriget är ju något så allvarsamt, att alla länder gerna draga sig i det längsta, innan de medgifva, att krigstillståndet inträdt, men, då man en gång insett, att så är förhållandet, börjar man också att vidtaga alla de åtgärder, som man dittills velat undvika och i första rummet kommer man då att sätta liniebataljonerna på krigsfot. För att sålunda sätta linietrupporna på krigsfot och bilda depoter, som skola lemna ersättningstrupper i de afgångnas ställe, behöfves enligt Kongl. Maj:ts förslag *icke inkallas mera än första upp-bådet af beväringen*, och deri ser jag redan en stor fördel.

Jag tror nemligen, att det för landet kan vara godt att veta, att det icke kan behöfva inkalla det andra uppådet af beväringen, det vill säga alla värnpligtige mellan 26 och 32 års ålder, förr än verklig fara gör det alldeles nödvändigt, ty ett sådant inkallande drager ju ändå flera armar från de fredliga sysselsättningarna, men ingen kan väl derfor föreställa sig, att meningen kunde vara, att, om kriget står alldeles för dörren, reservbataljonerna skola hålla sig hemma, ty just då behöfvas de alla, om äfven i andra eller tredje linien, och godt vore, om man genast kunde möta fienden med så stor styrka af linietrupporna som möjligt. Just den omständigheten, att man kunde från första början möta fienden med en större truppstyrka, kunde blifva vår räddning och alltid åtminstone bidra till att hindra fienden att allt för mycket utbreda sig öfver landet. Ju svagare öfning vår beväring har, desto nödvändigare är det att erhålla en sådan organisation, som nu af Kongl. Maj:t föreslagits. Jag kan nemligen icke ibland beväringen *genast söka tillgång på ersättningstrupper*, just till följd af den ringa öfning, den undergått, utan måste derfor så tidigt som möjligt till depoterna inkalla af *beväringens första uppådet* de klasser, som skola utbildas till ersättande af lidna förluster bland liniens manskap; men *beväring af andra uppådet* kan inrangeras bland reservtrupperna, och *bör* detta derfor att den icke på lång tid förut varit inkallad till tjenstgöring och nu der kan få än en månads eller sex veckors ytterligare öfning, innan den måste kastas fram mot fienden.

Då ni, mine herrar, vilja jemföra den nu föreslagna truppstyrkan med den, som beräknades vid 1875 års riksdag och hvilken, såsom också af Herr Ola Andersson blifvit särskildt framhållet, var mindre än den nu föreslagna, måste ni noga ihågkomma, att enligt 1875 års förslag var armén delad i linie och landtvärn. Linien utgjorde visserligen då ett mindre antal än nu blifvit föreslaget, men bakom dessa linietruupper stod ett talrikt landtvärn, der ingen enda karl var öfvad mindre än 10¹/₂ månader. Det var ett rent värnpligtssystem, som der tillämpades, och herrarne kunna väl förstå, att, då reserven består af dessa landtvärnsbataljoner, der hvarje karl har 10¹/₂ månaders öfning, kan man vara nöjd med en mindre linie.

Detta förefaller mig helt naturligt. Att den då föreslagna totalstyrkan 160,000 man, såsom af samme talare uppgafs, sedermera måst ökas till 176,000, har också sina lätt förklarliga skäl. Före år 1875 hade man ännu icke här i Sverige uppgjort huru trängen skulle organiseras; denna träng, som dock är så nödvändig för anskaffande af proviant och sjukvård åt soldaten.

Vid upprättandet af 1875 års förslag märktes denna brist först och anmälan derom gjordes till krigsstyrelsen, som till afhjelpande och ordnande af detta behof tillsatte en särskild komité, den så kallade »trängkomitén». Då denna komité afgaf sitt förslag, såg man, att trängen slukade så mycket folk, att en tillökning i stammen vore alldeles nödvändig, och der sen I nu ett af de skäl, hvarför den mobiliserade arméns styrka har behöft ökas från 160,000 till 176,000 man. Ett annat skäl kan hemtas från de i följd af beväringssklassernas ökade styrka något manstarkare blifna depoterna.

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Vill man försvara reservbataljonernas borttagande dermed, att man säger, att manskapet finnes ju i alla händelser och befälet kan man ju vid krigets utbrott anskaffa genom uppflyttande af underbefäl och sådana stamsoldater, som dertill visat sig duglige, så vill jag i min egenskap af militär förklara, att detta är just den gröfsta anmärkning, jag — och andra militärer med mig — haft emot de föregående förslagen, som här varit uppgjorda, nemligen att man sålunda skulle förflytta personer till befälsplatser, för hvilkas skötande de icke hafva erforderliga kvalifikationer, och detta just vid ett krigs utbrott, då en hvar bör noga känna hvad han har att sköta. Det finnes då så många splittr nya faktorer att beakta, så många okända omständigheter som möta, att man åtminstone förut borde vara van vid en del af göromålen å den plats, dit man blir stäld, så vida icke motgångarne skola blifva alltför stora. Det är just en af de stora fördelarne uti detta system, att genom tillgången på värnpliktigt befäl har hvarje person under fredens dagar fått sig på förhand anvisad den plats, der han skall tjenstgöra i händelse af krig.

Ni insen väl således, mine herrar, att det är det mest ekonomiska sättet att ordna försvaret, om vid hvarje stort fotfolksregemente vid dess försättande på krigsfot bildas 3 linie- och 1 reservbataljon, hvilken senare under freden kostar så obetydligt, emedan ju manskapet finnes, och det värnpliktiga befälet icke kostar något att tala om. Det är på detta sätt man kan förklara, hvarför kostnaderna för reserven icke ställa sig högre än Utskottet på sid. 115 af betänkandet angifver, då det kommer till siffran 837,000 kronor. Skulle man deremot, på sätt reservanterna föreslagit, vilja ännu ytterligare öka besparingarne genom att i samma proportion minska allt befäl, så förstör man derigenom icke endast reservbataljonerna utan äfven liniebataljonerna. Ty af hvad jag förut sagt är ju klart, att liniebataljonernas kadrer, hvilka först skola möta fienden, äro *hufvudsakligast* försedda med fast befäl och endast till en mindre del med värnpliktigt, då deremot reservbataljonerna endast till mindre del hafva fast, men till största delen kommanderas af värnpliktigt befäl. Minskar jag hela befälsstyrkan i samma proportion, så ingriper jag ju i alla händelser äfven på liniebataljonerna, och det är just hvad reservanterne gjort.

Hvad nu dessa af en föregående talare omnämnda halfbataljoner angår, så nämndes, att ett Utskott af landtförsvarskomitén föreslog vissa nedsättningar. Det torde böra erinras, att nämnda Utskott bestod af 4 militäre och 5 civile ledamöter. I komitén hade gjorts försök att sammanjemka de åsigter, som stodo mot hvarandra. Då arbetade herrar ledamöter af Andra Kammaren tillsammans, och i det för-

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

slag, som, efter det komitén återremitterat en del punkter i förslaget till grunder för ny härordning, af dessa ledamöter från Andra Kammaren afgafs, ingick strykande af 25 halfbataljoner, strykande af en del af trängen o. s. v. Detta förslag öfverlemnades till landtförsvarkomiténs utskott, hvilket afgaf det betänkande, som af Herr Ola Andersson omfördmades. Derefter förekom, att de nio utskottsledamöterna framlemnade förslaget till landtförsvarkomitén, men — väl till märkandes — åtföljdt af en reservation af de fyra militäre ledamöter, som sutto i Utskottet, hvarförutom förekom en, om jag så må kalla den, halfreservation af den femte ledamoten, som gjorde att Utskottets beslut blef sådant det blef. De fyra militäre ledamöternas reservation lydde sålunda: »Då de af Utskottet här ofvan tillstyrkta ändringar uti det af komitén provisoriskt antagna förslagens organisativa grunder enligt vårt förmenande på ett betänkligt sätt rubba dess militära värde, anse vi oss böra mot dessa ändringar anmäla vår reservation», hvaremot »halfreservationen» innehöll, att Utskottets majoritet biträdades vid beslutets fattande »under förhoppning, att inom komitén en *mycket öfvervägande majoritet* derom skulle kunna förena sig; skedde ej detta, förbehålls full handlingsfrihet inom komitén med afseende å sin ställning till dessa beslut».

Det var just denne femte ledamot i Utskottet, som gjorde att Andra Kammarens komitéledamöter fingö majoritet, men så föll förslaget inom komitén, och då skall ju denne femte ledamot också räknas till reservanterna. Hade han gjort detta från början, så hade å berörda strykningsförslag aldrig blifvit ens något utskottsbetänkande.

Hvad besparingen för de 25 halfbataljonerna här angår, så är att märka, att det icke var 900,000 kronor, såsom en talare från göteborgsbänken uppgifvit, utan 600,000 kronor — han hade förmodligen läst siffran upp och ned. Men dessa 600,000 kronor uppkommo endast på det sätt, att man tog befålet från liniebataljonerna också. Det rubbar icke — sade man nyss — organisationen i sin helhet, att man borttager en reservbataljon från hvarje regemente. Då jag hör ett sådant yttrande, faller mig i minnet från den tid jag studerade logiken hvad som kallas felslut. »Ingen blir skallig därför att man borttrycker ett hårstrå; men om man häller på med att rycka bort det ena efter det andra, så blir det det sista håret som gör att man blir skallig; *ergo* blir man skallig, om man borttager ett hårstrå». Om det icke rubbar det hela att man borttager en bataljon, så rubbar det icke heller att man tager bort två eller tre, blott en är kvar på hvarje regemente. En sådan slutsats kallar jag ett »felslut». När jag nu har förklaradt för herrarne huru landtförsvarkomitén tänkt sig dessa reservbataljoners sammansättning, inses väl ock, att det icke är så farligt menadt med yttrandet af Doktor Hedlund, att det förekommer officerare utan trupp; ty de stå i precis samma förhållande, det vill säga så, att det värnpliktiga befålet, som till största delen bildar kadrema, inkallas i behovets stund liksom beväringen. Det värnpliktiga befålet gör icke tjänst under fredstid längre tid än som behöfves för dess oundgängliga utbildning.

Det är verkligen eget att se huruledes vid den första riksdagen efter ständsrepresentationens upphäfvande — de herrar, som voro med,

minnas det väl — försvarsfrågan, änskönt regeringen icke aflemnade något förslag, likväl lifligt diskuterades, hvilket hade till följd en skrifvelse till Kongl. Maj:t. De åsichter, som vid riksdagen uttalades, innefattade icke någon afsigt att organisera, utan blott att skrifva — det kostar ju aldrig att skrifva! Här skolen I, mine herrar, få höra huru den skrifvelsen lyder. Riksdagen anhöll, bland annat, »att infanteriets stamregementen sålunda måtte organiseras, att de kunna utvidgas till fyra och stamcorpserna till två bataljoner».

Ang. förändrad organisation af landförsvaret.

(Forts.)

»Att beväringen under fredstid fördelas på alla vapen, med undantag af kavalleriet, hvilket vapen endast vid inträffande krig tilldelas beväringmanskap.» Kongl. Maj:t har i sitt förslag ökat stamtruppen vid kavalleriet, så att der icke behöfver användas en enda man af beväringen i ledet, utan uttages till kavalleriet endast så mycket beväring, som åtgår till den så kallade truppträngen.

Vidare: »Att det ökade befäl, som erfordras för infanteriet, skall anskaffas dels genom *fullständigt* befäl på stat för tre bataljoner, dels för fjerdre bataljonen genom beväring- och s. k. halfsoldsbefäl», det vill säga just värnpliktigt befäl sådant Kongl. Maj:t nu föreslagit. »Att alla till aflöning af indelta arméns befäl och tjänstemän anslagna boställen och räntor m. m. skola ingå till statsverket»; den åtgärden är, som herrarne veta, redan vidtagen.

»Att sådana åtgärder böra vidtagas, hvarigenom icke blott undervisning i gymnastik och militära öfningar varder, så vidt möjligt, i skolorna meddelad, utan äfven att, efter skoltidens slut och till dess beväringåldern inträder, den manliga ungdomen må, på det sätt och på de tider Eders Kongl. Maj:t, med hänsyn till lokala förhållanden, kan finna skäligt bestämma, samlas inom mindre områden för att af dertill förordnade instruktörer i dessa öfningar ytterligare utbildas.» Herrarne se sålunda här, att de åsichter, som i landförsvarskommitténs förslag funnit sitt uttryck, redan för längesedan blifvit uttalade af Riksdagen sjelf i denna skrifvelse, och här mycket tydligare än i 1873 års riksdagsskrifvelse, som så ofta här återopats. Den reservtrupp, som här af komittén blifvit föreslagen, spelar en vigtig roll icke endast för den högre siffra, hvarmed försvaret i följd deraf kan skyldra — ty säkert är, att om man vet, att ett land har ordnade kadrer och att det finnes en öfvad trupp, hvarmed dessa kadrer kunna vid mobilisering fyl-las, så drar man sig mera för att mot ett sådant land våga ett anfäll. Men ännu vigtigare är den roll, denna reserv spelar i händelse af krig; ty har man ingen annan reserv att tillgripa än det ofullständigt öfvade beväringmanskap, som finnes i depoterna, då blir det omöjligt att fortsätta kriget efter ett lidet nederlag. Besinnen detta, och jag hoppas Kammarén icke sedan skall neka det för den föreslagna reserven erforderliga anslag, synnerligast om jag i edert minne återkallar händelserna i Frankrike åren 1870 och 1871 samt det slående exempel I derifrån kunnen hemta på faran, som ligger bakom en illa beräknad sparsamhet. Marskalk Niel, som på 1860-talet var Frankrikes krigsminister och då förberedde en ny härorganisation, fick gång efter annan från sin militärattaché i Berlin emottaga depescher, innehållande enträgna uppmaningar att i möjligaste mån påskynda den nya organisationens genomförande, enär Tyskland rustade sig till krig med

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Frankrike. Dessa depescher höllos dock hemliga, så att deras innehåll var känt endast af några få. I den nya af Marskalk Niel år 1866 framlagda försvarsorganisationen ingick dels en liniearmé och dels en s. k. territorialarmé, motsvarande den af Kongl. Maj:t nu föreslagna reservtruppen. Franska deputeradekammaren biföll förslaget i hvad det afsåg liniearmén, men vägrade deremot det för territorialarmén begärda anslaget, och detta af sparsamhetsskäl. Och visserligen lyckades den att på detta sätt göra en besparing; men denna besparing, mine herrar, den blef grundplåten till de fem milliarder, Frankrike sedan fick till Tyskland utbetala i krigsomkostnader.

Herr Rydin: Under debatten angående 40 § uttalade jag mig i den riktningen, att jag ansåg, att Kammaren icke borde antaga den paragrafen, som efter min uppfattning endast afser att på en omväg införa ett rent värnpligtssystem, men sedan Kammaren nu i det afseendet fattat sitt beslut och förklarat sig vilja gå denna omväg, så vill jag i fråga om den nu föredragna § 1 förklara, att jag anser denna paragraf böra antagas, sådan den af Utskottet föreslagits, och det af följande skäl. Hans Excellens Statsministern har nemligen i det anförande, som han afgifvit i Första Kammaren, förklarat, att anspråken på landtförsvarets organisation icke ställts högre, än nödvändigheten bjuder och att, vid sådant förhållande, det är själfklart att regeringen måste motsätta sig hvarje förändring i det Kongl. förslaget, som innebär ett försvagande af härens styrka eller i fastheten af dess organisation. Sedermera har Chefen för Landtförsvarsdepartementet här i Kammaren förklarat och såsom mig synes med obestriddliga skäl ådagalagt, att fastheten i den härorganisation, hvars grundval redan blifvit af denna Kammare godkänd, skulle i väsentlig mån lida genom ett bifall till reservanternas förslag. Under sådana förhållanden måste väl hvar och en, som verkligen önskar ett förbättradt försvar, hvarom under den föregående debatten så mycket ordats, bifalla den nu föredragna punkten. Man har sagt, att den reduktion, som reservanternas förslagit, vore helt naturlig, då man ju icke med ens kan taga steget fullt ut. Jag ber deremot att få erinra, att det alldeles icke är fråga om att på en gång taga steget fullt ut, utan Kongl. Maj:t och Utskottet har föreslagit en öfvergångstid af 15 år. Då så är förhållandet, frågar jag, om det kan vara skäl att nu vidtaga en reduktion, som redan från början skulle betänkligt rubba organisationens fasthet. Och, mine herrar, det är väl att märka, att denna öfvergångstid af 15 år är alldeles icke nödvändig för själfva den nya organisationens genomförande, utan den har man föreslagit endast för att tillmötesgå deras betänkligheter, som anse, att man icke bör gå för fort.

Här har framhållits vigten af att man går hvarandra till mötes, och att man således icke afslår hvad som nu bjudes i reservanternas förslag, ja, den talare, som näst före Herr Krigsministern hade ordet, nära nog hotade att, om icke detta förslag antoges, så komme han och alla de, hvilka delade hans åsigt, att motsätta sig hvarje anslag till försvaret, så att fosterlandet derigenom komme att blifva försvarslost. Huruvida han ville hålla ord med detta eller huruvida han icke kan ändra tanke i detta fall, såsom många gånger förut skett, det lem-

nar jag derhän — ett faktum är emellertid, att ett så beskaffadt hot blifvit uttaladt.

Vidare har i vissa tidningar förklarats att, om icke Riksdagen nu antog hvad reservanternas bjudit, ingenting mer komme att bjudas. I detta hänseende har jag dock bättre tillförsigt till svenska folkets tänkesätt än så; ty jag tror icke att, därför att man en gång fått afslag å ett anbud, som ansetts vara för svagt för att fosterlandets försvar dermed skulle vara betryggadt, man därför skall nästa gång komma med ett ännu svagare anbud eller, rättare sagdt, kasta hela försvarsfrågan öfver bord.

En annan talare, som äfven yrkade bifall till reservationen, bad oss att i all vänlighet uppgöra denna sak samt fäste uppmärksamheten uppå att det vore af vigt att denna Kammare antog reservanternas förslag, emedan det hade visat sig huru illa det hade gått, när man icke gått in på de förslag som framstälts från den sida inom Kammaren, till hvilken haa hörde. För min del skall jag tillåta mig att vända om denna sats och helt enkelt förklara, att om denna sida hade gått in på de förslag, som gång efter annan blifvit framlagda, så hade vi nu stått oss mycket bättre. Och nu frågar jag: kan det icke vara skäl uti att man låter de små betänkligheter fara, som blifvit framhållna i reservationen, att man upphör med att'envist fasthålla vid en en gång uttalad åsigt, och att man offrar denna sin envisa öfvertygelse för att åstadkomma enighet i denna så viktiga fråga, hvars lösning vi ju alla sträfva efter? En talare i går sade, att denna fråga ligger så öfver Kammaren, att det blir intet lugn förr än den blifvit löst, och vid sådant förhållande hemställer jag, huruvida icke de, som nu stå i spetsen för majoriteten inom denna Kammare, skulle vilja uppgifva sina små betänkligheter och, genom att antaga Kongl. Maj:ts förslag, som genomgått pröfning från alla håll, visa att de verkligen vilja hafva ett försvar. Detta förslag har ju först blifvit uppgjort inom en komité, hvilken varit sammansatt af de mest olika element, de grunder, om hvilka pluraliteten inom denna komité enat sig, hafva, lika väl som de grunder, hvilka minoriteten godkänt, blifvit af regeringen granskade, och regeringen har, sedan den funnit att en sammanjemkning mellan dessa olika grunder icke kunde ega rum, framlagt detta förslag. Dock, sade en talare, måste en sammanjemkning ske, men man kan till slut komma till den punkt, att en sådan icke låter sig göra, och då dessutom om detta förslag förklarats att det står på gränsen till det otillfredsställande, huru är det väl vid sådant förhållande tänkbart att en sammanjemkning skall kunna ske. På grund häraf ber jag att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herrar Friherre *Nordenskiöld* och *Tryblom* instämde med Herr Rydin.

Herr Schenström: Hvad jag nu ämnar säga, borde väl egentligen sparas till slutet af diskussionen, men jag begärde ordet tidigt för att icke äfventyra att få det i en stund, då snart sagdt inga ledamöter finnas kvar på bänkarne eller ropen på proposition blifva allt

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtjör-
svaret.
(Forts.)

högljuddare. Jag skall emellertid icke mycket förlänga diskussionen, utan vill blott säga några få ord.

I går nöjdes jag att instämma med den förste talaren. Deraf framgick uppenbart, att jag är en vän af indelningsverket. Jag var det redan innan jag reste till riksdagen. Sedan dess har jag erfarit, att inom den valkrets jag har äran representera och det län jag tillhör, är — jag säger med visshet — den allmänna meningen *emot* det Kongl. förslaget och påyrkar lika allmänt indelningsverkets bibehållande på dess hufvudgrunder orubbadt. Under denna riksdag och den debatt, som inom Kammaren föregått, har jag icke blifvit rubbad i min ståndpunkt till frågan. Jag hånar ingen annans öfvertygelse — det är möjligt att min innebär ett misstag, men den är dock en *öfvertygelse*.

Hvarför jag begärde ordet, det var egentligen för att redogöra för en sak, som jag ansett böra framhållas, och därför att, såsom mig synes, vår grundlag icke tillåter oss att afgifva motiverade reservationer. Jag har i dag sett den förmodan uttalad i en stockholmstidning, som sysselsatt sig med operationsplaner för dagens strider, att »indelningsverkets vänner skulle af ögonblickets harm eller af småaktiga politiska beräkningar förledas till att rösta för reservanternas förslag». Jag anser mig skyldig vederlägga en slik uppfattning. Vid den slutliga voteringen blir fråga om att rösta emellan Utskottets förslag och det förslag, reservanternas afgifvit. Jag medgifver, att det är ett dilemma, som icke är så godt att komma ur; för mig blir det dock nu lättare derigenom, att Hans Excellens Herr Statsministern förklarar, att regeringen icke medgifver någon modifikation af Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag. Och jag är fullt öfvertygad om, att vår nuvarande regering är en stark regering, ty regeringen, likasom vi alla, vet, att svenska folket aldrig älskat en *svag* regering.

När jag emellertid vid näst förut föredragna paragraf i hufvudfrågan röstat *mot* bifall till Utskottets förslag, skulle det naturligtvis innebära en inkonsequens, om jag vid denna paragraf röstade för *bifall* till Utskottets förslag. Jag rår icke för, att jag blifvit stäld i det dilemma, att jag nu måste rösta för reservanternas hemställan, som är detsamma som afslag. Detta förhållande hindrar mig dock icke från att vara en lika varm fosterlandsvän som någon, eller att önska en lycklig lösning af denna för mitt land ytterst viktiga fråga. Men jag anser en sådan lösning icke kunna vinnas vid denna riksdag. Jag önskar ett starkt försvar, men ej grundadt på värfning, fastän jag nu af omständigheternas makt tvingas att afgifva min röst till förmån för reservanternas förslag; men deri ligger hvarken *harm* öfver lidet nederlag eller något slags *småaktig politisk beräkning*, såsom den åberopade tidningen antagit.

Herr Wallenius: Under den tid, jag såsom riksdagsman deltagit i öfverläggningarne om vårt försvar, har jag begrundat dels om vi mot våra mäktiga grannar i öster och söder kunna värna oss utan andra makters hjälp och dels de stora bördor för krigsändamål, som våra militärer fordra af oss för ett försvar, som ändå alldeles icke är betryggande, ehuruvil det kallas så. Det är icke på den vägen vår sjelf-

ständighet skall värnas, det är på ett annat fält, på ett annat område. Jag har också städse ställt till mig sjelf den frågan: är jag berättigad att pålägga vårt folk så stora uppoffringar för en så osäker sak? Och svaret på denna fråga har jag aldrig kunnat afgifva jakande, och jag kan det icke heller nu. I de allra flesta länder i Europa är redan allmän värnpligt med dermed åtföljande militäriskt förtryck och oerhördt tryckande pålagor införd. Hittills har försynen forskonat vårt land från dessa bördor; men jag ser med vemod och bekymmer, att den tid snart är inne, då äfven vårt land skall förvandlas till en militärstat, då den militära andan hos oss skall höjas, då alla bemödanden, som gå ut på att höja det fredliga arbetets ära, anseende och lycka, skola underkännas och förtryckas. De energiska bemödanden, som fackmännen i sådant afseende nedläggga, skola säkerligen krönas med framgång; och den militäriska mara, som rider oss i detta hänseende, skall slutligen besegra oss, visserligen till stort men för vårt välstånd och vår fredliga utveckling. Jag är en stor vän af skatte-reformer och skattelindringar. Jag ser med glädje, att det förslag till ombildning af vårt försvar, som föreligger, är bygdt på indelningsverkets och grundskatternas afskrifning, ty jag har från min barndom sett, huru dessa skatter trycka vår allmoge, och jag kan aldrig frångå den åsigt, att i det afseendet skett vår allmoge en stor orättvisa. Och om än andra förhållanden i lifvet inträdt och andra åsikter göra sig gällande, kunna dock aldrig dessa min barndoms minnen utplånas, och det är på den grund jag med lif och själ vill arbeta i den riktning, att skatterna må utjemnas och bördorna lättas för dem, som nu digna under dem. Jag kan det oaktadt icke för min del bifalla Ut-skottets förslag, emedan de militära bördor, som detsamma pålägger vårt land, äro för stora och för tryckande; men deremot vill jag lemna mitt bifall till de åtta reservanternas förslag. Och jag vill särskildt tacka reservanterna derför, att de nedsatt beväringens öfningstid från 90 till 60 dagar och borttagit kommunens skyldighet att garantera anskaffandet af härens stamtrupp och framför allt derför att de icke lagt vår studerande ungdom under militarismens välde, utan strukit bort skyldigheten för den att i dubbelt mått göra värnpligt och sålunda borttagit lockelsen för att de allesammans skulle rusa in på den militära vägen.

Jag kommer således att i så väl denna som följande punkter sluta mig till reservanternas förslag, synnerligast till deras, som velat afskaffa de båda nya indelningsverken: kommunernas skyldighet att svara för stamtruppernas anskaffande och skolungdomens skyldighet att träda i militarismens tjänst.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

I detta yttrande instämde Herr *Marcuson*.

Herr *Sjöberg*: Vid början af diskussionen i detta vigtiga ämne deltog jag deri med ett par korta anföranden. Under öfverläggningens fortgång har jag icke haft någon särskild anledning att yttra mig, emedan det lilla, jag skulle kunnat säga, icke skulle utgjort något nytt inlägg i saken; och jag får bekänna, att hvad jag under dis-

Ang. förändrad organisation af landförsvaret.
(Forts.)

Ang. förändrad organisation af landförsvaret.
(Ports.)

kussionen hört, i sjelfva verket och med färre undantag icke varit annat än hvad jag vid många tillfällen förut hört yttras här eller läst i officiella handlingar. Och icke heller i går afton, då öfverläggningen rörande 40 § närmade sig slutet och en så kallad öppen omröstning i viss mån inträdde, fann jag mig föranlåten att i likhet med flere andra af Kammarens ledamöter tillkännagifva min mening.

Emellertid synes ögonblicket nu vara inne att öppet bekänna, huru jag röstade i går afton, och jag gör det genom att helt enkelt förklara, att jag tillhörde minoriteten. Jag röstade för afslag å § 40, icke därför, att jag icke till fullo insåg och inser det afgjorda företräde det försvar, Kongl. Maj:ts förslag bjuder, i vissa afseenden eger framför det nuvarande; icke därför, att jag hyser någon öofvervinnelig kärlek för indelningsverket och dess ärorika minnen; och slutligen icke heller därför, att jag vågar antaga såsom möjlig någon utveckling till försvarets ökande eller betryggande på indelningsverkets grund. Mitt votum för afslag grundade sig helt enkelt derpå, att det icke varit mig möjligt att komma till någon klar insigt om förslaget i ett åtminstone för mig — och jag föreställer mig för de flesta — viktigt afseende, nemligen i fråga om de kostnader, detsamma antagande skulle medföra; och då det icke låter sig bestridas, att dessa kostnader äro högst betydliga och det föreslagna försvaret dessutom måste köpas med uppoffrandet af ganska betydliga fasta ordinarie statsinkomster, tilltrorde jag mig icke böra med min röst bidraga till godkännandet af denna så mycket omtvistade punkt i förslaget. De betänkligheter och farhågor, jag i detta hänseende hyst och hyser, hafva också i dag vunnit ytterligare bekräftelse. En ärad talare på skånebanken har nemligen talat om åtskilliga felaktigheter i kostnadsberäkningarna, och jag står således ej ensam om den meningen, som dessutom har en tillförlitlig grund i de olika omdömen derutinnan, som de så kallade auktoriteterna uttalat. Men sedan numera den 40 § blifvit afgjord och Kammaren med öfvervägande majoritet antagit den princip, som ligger i nämnda paragraf, anser jag mig, mine herrar, utan afseende å den allmänna regeln att minoriteten måste böja sig för majoritetens beslut, skyldig att arbeta på den grundval, som denna Kammare sålunda fastställt och som, efter all sannolikhet, Första Kammaren äfven kommer att fastställa. Oaktadt jag sålunda, i likhet med flere andra, blifvit slagen vid den meranämnda, först afgjorda punkten, synes mig, att man efter bästa förmåga bör söka göra förslaget i dess helhet så godt som möjligt, och att det åligger en hvar representant i denna Kammare att, i hvad på honom ankommer, bidraga till vinnande af detta ändamål; och det är med denna uppfattning af frågan jag kommer att lemna min röst för bifall till den nu förevarande paragrafen. Jag har väl under diskussionen hört åtskilliga inkast göras mot densamma, och särskildt har en ärad ledamot på göteborgsbanken, för hvilkens mångsidiga insigter jag hyser mycken respekt, framställt åtskilliga betänkligheter i fråga om en del af det föreslagna stadgandets innehåll. Jag måste dock bekänna, att jag icke kunde följa med honom under de mångahanda beräkningarna. Men jag är öfvertygad om, att han förlåter mig det icke blott på grund af vår gamla bekantskap utan äfven därför att, såsom han sjelf antydde, han icke gör

anspråk på att vara någon stark räknemästare; hvarför också, då han slutligen yttrade, att i landtförsvarskomiténs utskott icke fans mer än en fortifikationsofficer af civil natur, som var mycket klen, jag icke kan föreställa mig annat, än att han med sin rättframhet och blygsamhet talade om sig sjelf.

Jag skall icke inlåta mig på någon utredning af en fråga, uti hvilken jag icke kan ega några insigter. Jag har i dag hört Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet belysa det ämne, han så väl utvecklade vid ett föregående tillfälle, och jag slutar sålunda nu, då jag icke på något sätt vill upptaga för lång tid af den ärade Kammarens öfverläggning i detta ärende, med det enkla förklarandet, att jag yrkar bifall till Utskottets förslag i nu föreliggande del.

Herr Wieselgren: En ärad vän på kristianstadsbänken nämnde nyss, att personliga ordbyten för honom vore mycket motbjudande; men sedan han lemnat Kammaren denna upplysning, ingick han strax i ett litet »personligt ordbyte» — sannolikt för att lemna ännu ett tillfälle för dem, som vilja det, att citera det gamla uttrycket om att »*predika andra och vara sjelf straffelig*». Jag hade väl ingen egentlig anledning att tro, då han började sitt anförande, att det var rigtadt mot mig; jag satt och hörde på helt naivt, troende att han skulle komma att visa ett prof på ovanligt mannamod, derigenom att han, så ung han än är så till år som inom Kammaren, ändå i den allmänna moralens namn skulle uppträda mot en ärad talare på stockholmsbänken eller mot denna Kammares högt vördade vice talman; men det var icke så. Det var mot min obetydliga person hans angrepp rigtades. Det kan icke falla mig in att taga upp Kammares tid med att ingå i något slags beinötande deraf; det kan ungefär qvitta Kammarerna lika, om jag slumrar, eller är retad eller yrvaken eller något annat sådant. Men *ett* uttryck vill jag berigtiga, emedan det förtjenar att berigtigas. Han yttrade nemligen, att jag hade begagnat »icke skäl, men invektiv» mot »Friherre Rappe». Hvad invektiven beträffar, saknar jag all ledning att utfundera hvad han dermed menade; men det var sent på qvällen, då jag yttrade mig, och det skulle icke förundra mig, om den ärade talaren då sjelf hade slumrat in och, vid retlig sinnesstämning uppvaknad, i hastigheten hört hvad som aldrig sagts; det synes mig vara enda förklaringsgrunden för möjligheten af hans i allo orimliga påstående. Hvad den omständigheten beträffar, att jag skulle hafva yttrat mig emot »Friherre Rappe», så borde den ärade talaren lagt märke till, att jag *aldrig* yttrade mig mot *honom* eller ens nämnde hans namn. Personligen är han för mig obekant, men allt hvad jag om honom hört, gör att jag egnar honom min största aktning och lifligaste sympati. Mitt yttrande åsyftade deremot den t. f. chefen för generalstaben; och jag skall bedja min ärade vän, hvars skarpsinne är noggsamt känt, komma i häg att det finnes en skillnad mellan »Friherre Rappes» uppträdande och det uppträdande som t. f. chefen för generalstaben efter mitt förmenande låtit komma sig till last. Det var den offentlige embetsmannens mot Riksdagens ledamöter rigtade agitatoriska verksamhet jag ogillade, men *icke* »Friherre Rappes».

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

Herr Lyth: Jag anser äfven mig skyldig att med några ord tillkännagifva min ställning i denna viktiga fråga, då jag, i likhet med talaren på stockholmsbänken, icke var i tillfälle att i går yttra mig i ämnet. Jag vill då först säga, att, om någon frågar mig, huru jag i går lade min röst i urnan rörande den 40 §, får jag öppet svara, att jag röstade för förslaget antagande. Frågar man åter, om jag tycker om den nya stammen, så vill jag öppet säga: nej, det gör jag icke. Jag ogillar nemligen hvarje värningssystem, i hvad form det förekommer (jag undantager naturligtvis befälskadrer och specialvapen, hvilka fordra allt för lång utbildningstid), emedan detta system skapar en yrkesarmé, som för våra förhållanden i allmänhet ej är nyttig, samt dertill att den kostar för mycket och i farans stund mähända icke skulle blifva af det gagn, som den borde vara. Men man kunde då ställa till mig ännu en tredje fråga: hvarför jag då röstade så? och jag skall upprigtigt omtala äfven detta. Hufvudgrunden hvarför jag röstade för bifall till förslaget i 40 §, var den, att jag har mig till fullo bekant, att majoriteten i denna Kammare, likasom — enligt hvad man säger — i hela landet, är fattad af något, som jag icke vill benämna med ett bevingadt ord, som fälles i går af en talare, som står mycket högre än jag, utan som jag helt enkelt vill benämna »värnpligtsskräck». Då jag således icke ser någon möjlighet att på allmänna värnpligtens grund kunna få vårt försvar byggt, den enda grund, som för mig är tillfredsställande, har jag icke haft annan utväg än att öfvergå på den sidan, som önskar framgång åt Kongl. Maj:ts förslag, och jag har gjort det jemväl af andra positiva skäl, nemligen först och främst därför, att denna stam är att föredraga framför den närvarande icke minst därför, att den kommer att tynga rättvisare på landets befolkning, än nu är fallet; vidare att, såsom jag hoppas, genom denna nya stam kommer vårt försvarsväsen att utvecklas i riktning åt den allmänna värnpligten och slutligen framför allt därför, att i härordningslagen förekomma bestämmelser, hvarigenom den värnpligtiga armén kommer att erhålla större utbildning, en utbildning, som är så väl behöflig.

Sedan jag således i korthet redogjort för min ställning till frågan i dess helhet, ber jag blott få nämna, att med afseende å denna punkt, som nu föreligger, har jag genom yttrandet från statsrådsbänken blifvit fullt öfvertygad om, att just reservtrupperna äro nödvändiga för att stödja våra beväringstrupper eller den delen af vår armé, som är för oss värderikast, emedan den utgöres af våra söner, vår ungdom, den armé, till hvilken vi framför allt skola hafva vår tillit i farans stund, att den skall hägna landets frihet och sjelfständighet. Jag vill därför också nämna, att jag med afseende på öfriga punkter i Herr Danielsons reservation finner ett och annat för mig tilltalande, men åtskilligt, hvarom jag för ingen del vill förena mig, men skall bedja att möjligen få härom yttra mig, då dessa punkter framdeles förekomma till öfverläggning i Kammaren.

Herr Winkrans: Herr Talman! Vid fattandet af beslut i nu föreliggande viktiga ärende har jag ansett mig böra gå till väga som i alla andra frågor, som framlagts på Riksdagens bord, att nemligen

för mig själf söka klargöra hvad som är *målet* och hvilka äro de föreslagna *medlen* för detta måls vinnande. Jag har därför, för att så samvetsgrant och fördomsfritt som möjligt kunna gifva mitt votum i denna utan tvifvel Riksdagens viktigaste fråga sökt att genom studium af hithörande digra handlingar, genom deltagande i enskilda öfverläggningar samt genom åhörande af den i dessa dagar pågående diskussion — hvarvid jag kommit att få afhöra krigsministerns sakerika och upplysande föredrag i båda Kamrarne — skaffa mig den bästa möjliga insigt i frågan; och om jag dervid måste besvara henne på ett sätt, som i någon mån afviker från mina politiska vänners, kan jag ej hjälpa det och torde sålunda varda ursäktad.

Nå väl, i hvad förhållande står det nu föreliggande förslaget till de uppgifter, hvilka en stat har att förverkliga? Härpå gifver jag utan ringaste tvekan det svar, att något viktigare ändamål kan en stat icke hafva. Hans förnämsta uppgift är ju rättens upprätthållande, skyddandet af sina medborgare mot så väl inre som yttre fiender. Huru uppfyller nu svenska staten denna uppgift? Utan tvifvel fins ingen stat, som bättre och säkrare skyddar sina medborgare i deras lofliga sträfvanden mot *inre* fiender, mot *inre* orostiftare af hvad slag som helst än vår. De goda vitsord, som under den nu pågående debatten tillskrifvits de indelta soldaterna, för pligttröhet, disciplin, ut hållighet, ja, dödsförakt, äro visserligen icke öfverdrifna. Men skyddar svenska staten ock sina medlemmar mot *yttre* fiender? Denna fråga tror jag ingen af herrarne skulle kunna besvara med ja. Vi äro, det kan icke bestridas, försvarslösa, försvarslösa oaktadt alla de millioner vi offrat och fortfarande offra på vårt s. k. försvarsväsende. Hvaraf kommer sig detta? Utan tvifvel deraf, att då vi, liksom den öfriga civiliserade världen, gått fram med jettesteg i många riktningar, på industriens, näringarnes, kommunikationernas område, på hvilket senare vi med snart sagdt blixstens hastighet färdas från den ena orten till den andra, hafva vi kommit att stå nästan stilla på det militära området, på samma gång som de öfriga folken och deraf icke minst våra grannar i öster och söder tagit lika, om ej större, steg framåt på detta område som på de industriella. Vi stå kvar med en härorganisation, som i afseende på de stridandes antal och utbildning befinner sig på ungelär samma ståndpunkt som i forna dagar. Hur farligt detta kan vara, har krigsministern nyss visat. Till det af honom framhållna exemplet ber jag få lägga ett annat; och det kan vara skäl för min ärade granne på bänken bakom och hans liktänkande vänner att något lyssna dertill. Han utmålade i starka färger de olyckor, vi skulle ådraga vårt land, om vi antog det Kongl. förslaget. Ja, det var den ena sidan af medaljen. I afseende på den andra ber jag få påminna herrarne om det af eder väl kända faktum, att då Preussen vid detta århundrades början nödgades med sin föräldrade härorganisation, med hvilken det dock knappast 50 år förut kämpat med framgång mot halfva Europa och deribland tre stormakter, upptaga striden mot en ny organisation, en ny taktik, bortspades dess arméer nästan som agnar för vinden på några dagar, snart sagdt timmar. Följderna häraf torde vi ock känna, men det kan möjligen icke skada att erinra oss dem. Landet nödgades af sin hänsyns-

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

löse besegrare inskränka sin armé till af honom bestämdt och noga öfvervakadt antal, nödgades stänga sina hamnar för sina vänner, utrusta härar mot sina förra hjelpare och sannolikt framdeles blifvande befriare, kasta sina patriotiskt sinnade medborgare, som i tal eller tryck vågade gifva luft åt sina fosterländska känslor, i fängelse. Lägg här till att landet måste afstå ungefär halfva sitt område samt erlægga oerhörda krigskontributioner — så hafva vi ock kunnat få se den andra sidan af medaljen. Nu hafva emellertid sedan det nya statskicketets införande flera förslag framlagts af Kongl. Maj:t att lösa denna landets viktigaste fråga. 1871 framlades sålunda ett förslag, grundadt på indelningsverket, 1875 grundadt på allmän värnpligt och nu på stam och beväring. Jag, som ansett och anser alla dessa förslag som mer eller mindre tillfredsställande medel för att vinna hvad jag tror vara en lifsuppgift för vårt land, ett betryggande försvar, hvilket vi nu icke ega, är villig antaga detta förslag. Men äfven med fara att missbaga min ärade granne, som jag fruktar mer rådfrågar sin fantasi än sitt förstånd, kan jag icke undgå att härvid lyssna till de sakkunnige, som nästan enhälligt förklarar att det Kongl. förslaget står vid gränsen eller till och med, enligt en och annans åsigt, nästan under gränsen af ett betryggande försvar, och i denna tro på sakkunskapen bifaller jag det Kongl. förslaget utan medgifvande af några modifikation. I afseende på det särskildt nu föredragna 1:a momentet anser jag Krigsministern hafva på ett ovederläggligt sätt ådagalagt nödvändigheten af der framställda reserv, hvarför jag utan minsta tvekan tillstyrker bifall till detta moment.

Men, torde en ärad talare på östgötabänken säga till mig, liksom i går till sin granne, representanten för 5 städer, fruktar ni icke edra kommittenter, då ni röstar mot deras intressen? Jag vill derpå svara, att jag har lyckan representera kommittenter, som mer än en gång visat, att de kunna uppoffra sina personliga fördelar för det allmännas, när så fordrats. Men en kommittent, som dock icke eger politisk rösträtt, fruktar jag verkligen — *mina barn*. Jag skulle nemligen inför dem blygas och skämmas, om jag genom min sjelfviskhet, min njutningslystnad och min ovilja att göra uppoffringar, förstörde det rika och härliga arf, som jag mottagit af mina fäder, förvärfvadt af dem genom oerhörda mödor och försakelser och försvaradt med deras hjerteblood; och det är på grund af denna fruktan jag nu gifver mitt bifall till den föredragna punkten.

Grefve Björnstjerna: Jag skall först bedja att med några ord få besvara ett par anmärkningar, som Herr Ola Andersson framställde.

Han nämnde, att, då 1875 års förslag framlades, hade man alls ingen tanke på någon reserv. Detta har redan blifvit vederlagdt af Krigsministern. Vidare yttrade Herr Ola Andersson, att om Riksdagen hade antagit något af de förslag, som vid föregående tillfällen, i synnerhet 1878, framlagts, så hade vi fått ett mycket mer storartadt och kraftigt försvar än det, som nu erbjudes oss. Nej, Herr Ola Andersson, visst icke. Detta förslag är bättre än 1878 års, ehuru beklagligtvis stamtruppen här är minskad med 5,000 man. I 1878 års förslag felades för det första: en bestämd årskontingent för arméns

rekrytering, för det andra: föreskrift om, huru denna årskontingent skulle anskaffas, för det tredje: all slags säkerhet för att stamtruppen, sedan den fått sin första utbildning, sedermera skulle erhålla någon öfning, och för det fjerde och sista: deri fans ingen garanti att beväringen skulle få ens någon öfning, ty i förslaget stod »högst 90 dagar», och detta kan naturligtvis betyda två dagar lika väl som nittio. Allt detta är i det nu framlagda förslaget rättadt. Detta är den stora skillnaden mellan 1878 års förslag och detta. Det förra kunde jag aldrig rösta för, för detta skall jag med nöje gifva min röst.

Att följa Herr Wallenius i hans sorgliga målning af militärdespotismen, nu då den stående armén skall minskas från 32 till 25,000 man, är mig omöjligt. Jag skall i stället söka bemöta några af de anmärkningar, Herr Hedlund framställt. Jag borde kanske dock bedja om förlåtelse därför, att jag begärt ordet för att yttra mig i denna fråga, Herr Hedlund har ju förklarat, att den, som icke inser, att vi kunna vara af med reserven, förstår ingenting af hela saken. Jag vill icke betvifla, att Herr Hedlund möjligen förstår dessa saker bättre än jag, men då jag emellertid under största delen af min lifstid sysselsatt mig med hithörande ämnen, torde det kanske ursäktas, att jag nu vågar uppträda till försvar för nämnda reserv. Jag skall icke följa Herr Hedlund i hans berättelser om flottan, och hur det skulle behövas en kuststräcka af 2 mil för att landsätta 30,000 man. För att på en gång landsätta en så stor styrka erfordras troligen en sådan kuststräcka, men icke behöfver en sådan samtidig landstigning någon sin företagas. Tvärt om — trupperna landsättas efter hand allt som barkasserna hinna gå fram och tillbaka mellan fartygen och stranden. Icke heller kan jag följa honom i hans tal om minor, hamnar och hamnförsvar. Nu mera behöfver aldrig en flotta gå in i hamn för att landsätta trupper. Det visade sig senast under Krimkriget och kommer alltid att visa sig. En låg och öppen kust lämpar sig bäst för en landsättning på fiendtlig kust. Det är också ganska naturligt, att så skall vara, då flottan numera är försedd med så groft artilleri, att det med lätthet kan rensa stranden och således skydda egna truppers landstigning.

Jag lemnar nu detta för att sysselsätta mig med frågan om reserven. Herr Hedlund sjelf uppdrog nyss en ganska tydlig och bestämd skillnad mellan depottrupper och reservtrupper. I depoterna förläggas oexercerad manskap, de yngsta beväringssklasserna, de som ingenting kunna, der skola dessa öfvas. Dessa depoter förläggas under vanliga omständigheter på regementenas öfningsplatser, om dessa icke äro belägna allt för nära krigsskådeplatsen. Reservtrupper deremot äro någonting helt annat. Om icke fullt öfvade, äro de det likväl tillräckligt för att kunna användas som besättningar på fästningar och kunna efter en kortare tids öfning äfven föras mot fienden. Vid kavalleriet behövas dessutom reservtrupper till eskorter och bevakning af etaplinierna. Men, säger Herr Hedlund, hvad gör det, om vi stryka reserven, vi hafva lika många man stridande ändå, vi insätta desse bland linietrupperna och behöfva således icke någon reserv. Kan Herr Hedlund med sina stora militära kunskaper verkligen påstå, att det är detsamma, om man stoppar in 2,000 à 3,000 man i bataljoner med

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.

(Forts.)

samma befäl, som anses erforderligt för 800 man. Kunnat dessa bataljoner vara lika användbara mot fienden, som om de hade befäl motsvarande styrkan. Nej, visst icke. Dessutom är det en ofantlig skilnad att sätta upp särskilda militäriska enheter, bataljoner, squadroner eller batterier, som sjelfständigt kunna uppträda, mot att endast öka nummerstyrkan på de afdelningar, som redan stå emot fienden. Men, säger man, våra linietruupper äro redan tillräckligt starka, det behöfves icke någon ytterligare förstärkning, någon reserv. Nej, mine herrar, de bedraga sig, som tro det. Det är icke förhållandet. Det är mycket säkert, att vid första tillfälle af verkligt krig måste icke blott linietrupperna, utan äfven reserven inkallas. Detta har Krigsministern redan visat. Det ligger också i sakens natur, att man måste från början söka uppträda öfverlägsen mot fienden, der denne landstiger; det går icke an att vänta, tills han besatt en stor del af landet. Man måste genast uppträda så starkt, att man kan kasta inkräktaren i hafvet. Dertill behöfves säkerligen hela vår styrka, både linie och reserv. Jag hörde nyss Herr Ola Andersson yttra, och har ofta af andra hört detsamma, att kostnaden är för stor, landet kan icke underkasta sig en sådan börda; men hvad reserven åtminstone angår, kan detta slagord icke användas. Herr O. Andersson har sjelf visat, att för reserven uppgår kostnaden icke till mer än 800,000 kronor. Den återstående af Kammaren beslutade besparingen, 1,000,000 kronor, hade åstadkommits genom indragningar vid positionsartilleriet, hvilket icke hör till reserven. Då så är, är det verkligen glädjande att tänka, det Herr Danielson afstår från sin reservation i denna del och bifaller Utskottets förslag, ty, om jag ej uppfattade honom oräddt, lofvade han att, om reserven verkligen icke kostade mera än 800,000 kronor, då rösta för bifall till detsamma.

Efter de uppgifter, som Herr Krigsministern lemnat, är det onödigt att längre upptaga Kammarens tid. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Olof Jonsson: Den långa debatt, som förts rörande denna fråga, och som afslutades i går qväll med bifall till den 40 § af Utskottets föreliggande förslag, kan sägas utgöra en historik öfver de svårigheter, som alltid ställt sig i vägen för lösningen af dessa frågor allt hittills, och en illustration öfver de svårigheter, som härefter skola komma att uppstå, i händelse förslaget nu icke går igenom. Den som i likhet med mig hyser den uppfattning, att frågan nu bör lösas, måste med en ganska noggrann sjelfpröfning i hvarje särskildt fall söka tänka sig, huruvida det är rådligt att oförändrad antaga denna nu föreliggande paragraf eller om den bör ändras. Det har ofta blifvit erinradt, att kostnaderna i detta förslag spela en stor roll, och detta är sant, men hvad som förundrat mig är den omständigheten att inom Kammaren två olika meningar uppfatta betydelsen af dessa kostnader så högeligen olika, oaktadt de vilja till samma mål. Å ena sidan fruktar man icke alls dessa kostnader och önskar för att vinna ett starkt försvar att antaga hvad som föreligger, det må gå huru som helst, hvaremot man å andra sidan anser det vara en pligt att se till, om icke kostnaderna blifva större, än landet mäktar bära. Jag frågar,

om det finnes skäl till en så olika uppfattning af frågan. Såsom Kammaren vet, har Herr Finansministern uppgjort en finansplan under förutsättning, att kostnaderna under fjerde och femte hufvudtitlarne skulle blifva sådana, som vederbörande komitéer beräknat, och har dervid visat, att det går för sig att fylla statsverkets blifvande behof enligt dessa beräkningar. Sedermera har dock inom Särskilda Utskottet den mening gjort sig gällande, att kostnaderna för landtförsvaret blifvit af komitéerna beräknade nära $1\frac{3}{4}$ million kronor lägre än som vederbort, och jag får för min del säga, att om också kostnaderna i regeln kunna anses tillräckligt högt beräknade, det likväl synes mig tydligt, att ett och annat i dessa beräkningar icke håller streck eller blifvit uteglömdt. Särskildt ber jag att få fästa mig vid ett par punkter. Den till en million kronor beräknade kostnaden för arméns beväpning och underhållet deraf anser jag först och främst vara för lågt beräknad. Men om vi vidare taga i betraktande behofvet af åtskilliga anslag för ändamål, som Riksdagen delvis redan godkänt eller måste bevilja, erfordras endast för färdigbyggande af fästningsverken vid Karlsborg och dess armering samt till ny fältartilleriemateriel ytterligare $7\frac{1}{2}$ million kronor. Ergo har man här ett årligt behof af ytterligare icke mindre än en half million under dessa 15 år. Vi veta äfven, att arméns gevär icke äro tillräckliga till antalet lika litet som lämpliga till konstruktionen, hvarför de icke kunna anses väl lämpade för sitt ändamål. Vi måste sålunda äfven vara betänkta på att anskaffa 250,000 eller 300,000 nya gevär, hvilka jag förmodar icke skola kosta mindre än 40 à 50 kronor stycket, och således hafva vi blott för detta ändamål en utgift på 10 eller 12 millioner, som har lika stor betydelse, vare sig den beräknas för ett enda år eller fördelas på flere. Denna utgift förestår i alla fall och visar, att den beräknade kostnaden af en million kronor för samma ändamål ingalunda kan räcka till. Nu vill jag hemställa till dem, som endast vilja se på organisationens fullständighet utan att på kostnaderna vilja jemka ett iota, om de verkligen kunna finna fördelaktigt att antaga en organisation, som kostar så mycket, att man sedermera vid skeende statsregleringar icke kan uppehålla den och att hvarje blifvande anslagsbehof, såsom till vapen, nya kanoner o. s. v., måste möta motstånd och svårigheter att fylla. Man får på sådant sätt en armé, som visserligen är väl organiserad och väl öfvad, men saknar de vapen, som erfordras, för att kunna vara till full nytta. Derjemte böra vi också ihågkomma den omständigheten, att under Femte hufvudtiteln äfven erfordras ett årligt anslag af enligt komiténs beräkningar 5 millioner kronor till personalen och derutöfver 2 millioner kronor till nybyggnad af materielen. Denna senare anslagssumma kan Riksdagen aldrig vilja fastläsa, vare sig såsom lag eller ordinarie anslag, och den kommer således att alltid bero på Riksdagens pröfning. Skall man då icke komma att tänka, att vi redan för landtförsvarets organisation åtagit oss så stora utgifter, att samhället svårligen skulle kunna bära några nya sådana, och på denna grund skulle anslaget icke beviljas. Vi hafva således för flottan skaffat oss en öfvad personal, men fartyg saknas. Då kan man visserligen säga, att vi kunna i händelse af krig inköpa materiel, hufvudsaken är, att manskapet är dugligt. Men jag

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

undrar huru hemmastadt det manskap skulle känna sig, som vid krigstillfället placerades på ett fartyg, hvars egenskaper det alls icke kände till. Icke heller torde det alltid vara så lätt att vid utbrottet af ett krig från främmande land inköpa dylik materiel, som icke bygges på en eller par veckor utan fordrar lång tid, och politiken lägger också ofta hinder i vägen för ett sådant inköp. Mig synes därför tydligt, att intressena borde mötas på denna punkt, för så vidt man nemligen vill lösa frågan. Jag talar nu icke om vännerna till indelningsverket, hvilka endast vilja slå ihjel densamma, utan om dem, som verkligen vilja en lösning deraf på ett moderat sätt, och dem, som icke vilja pruta på Kongl. Maj:ts förslag. Dessa begge partier borde således hafva samma intresse beträffande lösningen af den nu föreliggande frågan. Jag tilltror mig icke kunna fälla något omdöme om hvad verkan en strykning af reserven skulle medföra, men jag anser att i det hela måste modifikationer göras, så att man icke tager sig vatten öfver hufvudet.

För öfrigt vill jag förbehålla mig att vid hvarje punkt pröfva, huruvida några nedsättningar kunna göras. I denna fråga gör jag emellertid nu intet yrkande.

Herr Ekenman: Jag skall icke länge upptaga Kammarrens tid; ty anledningen hvarför jag nu begär ordet är icke den, att jag tror mig ega den insigt i detta ämne, att mitt yttrande kan utgöra något nämnvärdt tillskott till frågans utredning, utan därför att jag vill hafva till protokollet antecknad huru jag gör och låter i dessa stora frågor för att kunna visa det för landet och i främsta rummet för mina kommittenter.

Här är under debatten taladt mycket om indelningsverket och dess förträfflighet och om den indelta soldatens ypperliga egenskaper. Jag tror för min del och på grund af egen erfarenhet om dessa förhållanden att här föreligger en viss öfverdrift; men om också saken reduceras till rimliga proportioner, läser dock vara ovederlagdt att indelningsverket och den indelta soldaten hafva så goda egenskaper, att indelta armén med fullt skäl kan kallas den förträffligaste armé i världen; då det nemligen gäller, märk väl, den indelta arméns förhållande till den fredliga befolkningen och dess förmåga att styra inre oredor. Men de *fredliga värfvens* fyllande, lika litet som polisgöromål, är icke en armés hufvudsyfte, utan detta är ju *krigets värf*, och då är för mig klart att den armé, som bildas på grund af här föreliggande förslag, blir vida kraftigare, dugligare och lämpligare för strid och krigiska värf än den indelta armén nu är. Ja, säger man, detta är möjligt, men jemförelsen är icke riktig, ty den bör icke vara mellan Kongl. Maj:ts förslag och den indelta armén, utan den bör gälla mellan armén enligt det Kongl. förslaget och ett utveckladt indelningsverk. Jag ber att få säga, att jag icke mycket trott på möjligheten af att under våra förhållanden erhålla ett utveckladt indelningsverk, och de, hvilka derutinnan tänkt olika med mig, lära väl efter gårdagens votering icke vidare kunna hysa några illusioner om möjligheten att inom denna Kammare genomdrifva försvarets grundande på ett utvidgadt indelningsverk. Nej, mine herrar, frågan gäller enligt min mening: antaga Kongl.

Maj:ts förslag eller ännu under många år bibehålla i förbättrad skick det gamla indelningsverket, hvilket alla eller åtminstone de flesta förklara vara otillfredsställande.

Vid denna fråga om försvarets ordnande är likväl fäst en annan omständighet, som jag för min del anser vara af ganska betänklig art och det är skattefrågan. Jag hyser väl i den frågan en mening, som närmar sig den, hvilken i går uttalades af en representant på malmöbänken. Och jag tror således att skattefrågan icke har alldeles så stora proportioner, som man velat föreställa sig. Dock äro dessa proportioner tillräckligt stora för att en lösning af grundskattefrågan, sådan den här föreligger, kommer att medföra icke obetydliga uppoffringar så väl för städerna som för alla öfriga, hvilka för närvarande ej drabbas af denna skatt; men jag har ansett det mål, som man nu uppställt för sig, vara så stort, att jag trott det vara min pligt såsom representant att göra detta offer för dess vinnande: ett älskadt fosterlands försvar.

Men om jag nu ansett mig böra och kunna göra en sådan uppoffring, så sker det under den förutsättning att det försvar, som vi erhålla, blir ett verkligt och dugligt försvar. Efter det uttalande, vi fått från statsrådsbänken, kan väl icke vidare med skäl påstås, att strykandet af hela reserven är någon obetydlighet, som man kan lemna å sido för att göra en jämförelsevis mindre besparing. Jag har den uppfattning af denna sak, att här är någonting, som är af så stor inverkan på arméns organisation, att densamma väsentligen försvagas, om man borttager reserven.

Jag hoppas emellertid, att reservanternas skola å sin sida göra en uppoffring, nemligen sin särskilda mening i detta fall, för att vinna det höga mål, som här föreligger och sålunda antaga det Kongl. förslaget sådant det i nu föredragna paragraf här föreligger.

Jag tillåter mig åtminstone till samma paragraf yrka bifall.

Friherre Leijonhufvud: Stundom hör man frågor framställas om en sak är behöflig, hvars oundgängliga nödvändighet är den i ämnet hemmastadde så klar, att han aldrig tänkt på att den behöfde bevis, och därför i första ögonblicket får leta efter skäl. Sådant är förhållandet, då man frågar en militär, om en krigshär behöfver några ordnade reservtrupper. Faller det någon förständig man in, på andra områden, att börja ett stort företag, hvars verkliga omkostnader han ej kan säkert beräkna, utan att han först förvissat sig att han har tillgång på sådana reserver i penningar och krafter, som ytterligare kunna komma att erfordras för företagets lyckliga fulländning? Härens reservtrupper äro ej ensamt till för att ersätta dess förluster under kriget, utan ännu mera för att förstärka den opererande armén och medgifva den att på den afgörande dagen uppträda i striden mot fienden såsom den starkare, ty derpå beror vanligen segern. Att vara öfverlägsen fienden på sjelfva bataljfeltet, det är en af strategiens hufvudregler och framhölls ofta af allas vår mästare i krigskonsten Napoleon I. Visserligen uppvisar krigshistorien många strider, der segern tillfallit den fåtaligare parten, men denna har då haft en stor moralisk och taktisk öfverlägsenhet, som vi numera ej äro berättigade

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landiför-
svaret.
(Forts.)

att tillräkna oss mot våra blifvande fiender. Men Krigsministern har redan så klart utvecklat reservernas behöflighet och huru de skola begagnas, att jag ej behöfver tillägga något derom. I det stället skall jag anföra ett historiskt drag, med anledning af Herr Hedlunds strategi och förslag till kustförsvarets ordnande. Den engelske härföraren Hertigen af Marlborough kommenderade flera år de engelska och nederländska härarne mot Frankrike, och segern följde honom utan afbrott. Några år efteråt, då han dragit sig tillbaka, blef han gammal och slö. Andra generaler förde arméerna, men med mindre framgång, och nederlag på nederlag följde. Man sade då: »låt oss gå till vår gamle segerherre och begära hans råd; kanske skall hans gamla snille än en gång flamman upp». Då de kommo till Marlborough, sträckte den gamle upp sig för en stund och hans svar lät: »må man sammanhålla sina trupper och ej sprida dem öfver hela landet» (Belgien). Deruti låg nyckeln så väl till hans segrar som hans efterträdares nederlag! Herr Hedlunds planer att försvara våra kuster utan fästningar, utan torpedos och, jag tror mest, utan fartyg har jag hört honom tala om alla riksdagar utan att någonsin kunna rätt uppfatta dem. Jag beklagar att ej Herr Hedlund blef ingenjörofficer! Det skulle varit ett nöje att hafva honom till kamrat och vi skulle ej underlåtit att draga parti af hans snille, men nog erkänner jag att jag hellre är chef sjelf än jag har honom till chef.

Hvad reserven beträffar, så är det en alldeles naturlig sak att den bör finnas. En general får icke vara någon storspelare och sätta allt på ett kort, som man säger, utan han måste hafva något att komma tillbaka till, om han gjort allt för stora förluster eller behöfver mera trupper på ett eller annat ställe. Detta har från statsrådsbänken så tydligt utvecklats, att jag endast behöfver referera dertill. En armé utan reserv är endast en half armé, ungefär som ett hus utan gafvel. I fredstid kan jag undvara reserven, men i krigstid måste jag hafva den för att jag skall få någon trygghet för armén.

Jag skall icke upptaga tiden längre. Naturligtvis är min ställning i denna fråga alldeles klar för hvar och en af herrarne. Jag kommer att rösta för reservens bibehållande, ty jag kan icke se huru vi skola kunna undvara den.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag är reservant mot särskilda Utskottets beslut i denna del, har jag således också blifvit utsatt för åtskilliga tillvitelser. Man talar här om att vi måste hafva ett betryggande försvar och därför måste man taga det af Utskottet framlagda förslag sådant det föreligger, ty då har man ett betryggande försvar, — det har generalstaben sagt — utlät sig en talare på stockholmsbänken. Jag litar visst ganska mycket på generalstaben och dess chef, men att säga när ett försvarsverk är fullt *betryggande*, det tror jag icke att vare sig generalstaben eller någon annan kan säga.

Man talar ideligen om fosterlandet. En uppoffring är icke för stor, då det gäller fosterlandet. Ja, det var nästan som om hela fosterlandet och militärerna vore precis detsamma, ty krigslust och militarism det är fosterlandet. Men det lärer väl finnas andra intressen i samhället än militärlusten. Icke undrar jag på att generalstaben, hvars

uteslutande yrke är att hålla på med militära saker, för sin del anser, att militära rustningar och sådant är livvets högsta uppgift. Hela fosterlandets intresse rör sig hos dem kring generalstab och knektar; blir det sedan något öfver, då först skall annat tillgodoses. Det hör ju till yrket att söka göra nya förändringar och förstärkningar på det militära området samt yrka på deras antagande. Om jag vore militär, och i synnerhet om jag hörde till generalstaben, så skulle jag kanske, tjensten likmätigt, vara af samma åsigt och anse dessa saker vara de allra viktigaste och de enda viktiga, precis som en skomakare, hvilken anser sitt yrke vara det allra viktigaste. Men därför får man icke heller fästa sig allt för mycket vid dessa militära yrkanden. Jag tror det är nödvändigt att äfven med försigtighet och mycken pröfning mottaga, hvad som bjudes derifrån, till och med då förslaget underställts Kongl. Maj:ts pröfning. Det är mycket riktigt, som en ledamot på göteborgsbänken förut sagt, att när generalstaben och de s. k. sakkunnige sagt en sak, så måste det blifva så, men att det i så fall också skulle blifva ungefär detsamma, som att säga att presterna skulle bestämman öfver våra kyrkliga och religiösa förhållanden eller att tjänstemännen ensamma skulle bestämman sina aflöningar o. s. v. Det finnes andra samhällsintressen att taga i betraktande, lika så viktiga som de militära.

Nu säger man från statsrådsbänken, att dessa reservbataljoner icke allenast äro behöfliga, utan äfven nödvändiga. Ja bevars, icke må det väl råda någon tvekan derom, att vårt försvar blifver starkare, om man kan sätta upp dessa reservbataljoner, lika litet som att vårt försvar blifver starkare och mer betryggande, om man sätter upp dubbelt så stora bataljoner. Men det är mycket man önskar, som man dock måste afstå ifrån. Man talar om — och det låter bra — att i Frankrike var det bristen på öfvade reserver, som var grundplåten till de fem milliarderna, fransmännen måste betala. Jag har annars trott, att grundplåten till de fem milliarderna låg i den dåliga ledning de franska soldaterna fingo, när kriget bröt ut, men det berodde icke på truppen, att krigets utgång blef så olycklig. Nog tror jag, att det är bättre stäldt hos oss i det fallet, men i alla händelser kommer ett stort ansvar att hvila på det högre befälet, ty får man icke duglig ledning, så går armén under och då får man dyrt betala denna ledning, äfven om man har reservbataljoner. Sådant tror jag förhållandet var i Frankrike med den ledning och den rustning de hade, när kriget bröt ut. Om man ser på det förslag och de mobiliseringstabeller, som åtfölja komitébetänkandet, så skulle de stridandes antal komma att, under förutsättning af reservens strykande, blifva 77,250 man. Det är alldeles för litet att komma med, säger man nu, om man stryker bort reservtrupperna. Icke tilltror jag mig att kunna säga, om 77.250 man är precis den styrka, vi skola försvara oss med, eller om det är en annan siffra, äfven om våra s. k. sakkunnige hafva varit med om att förklara detta; men jag har icke kunnat, när jag läser generalstabens och andras yttrande och hör hvad dessa hafva att säga, värja mig från den tanken, att det ligger i deras språk den mening, att de ovilkorligen tänka sig skola komma ut och föra krig. Den tanken tränger sig på mig, att vårt försvar skall afse icke endast vårt eget

Ang. förändrad organisation af landförsvaret.

(Forts.)

Ang. förändrad organisation af landförsvaret.
(Forts.)

lands försvar, utan något mera storartadt, och jag kan omöjligen värja mig från en sådan tanke, när jag tager i betraktande den föreslagna stora trängan och andra tillrustningar, som vi alldeles icke behöfva, om man uteslutande afser Sveriges försvar inom egna gränser. När man ser, att linietrupperna sammanlagdt skola utgöra 108,089 man, men att deraf allenast 77,250 man skola vara stridande och de öfriga icke stridande, så tyckes det, att man skulle kunna något öka antalet stridande inom linietrupperna genom att minska antalet icke stridande. I stället för att vår armé förut icke varit försedd med någon träng alls, skola till den nu föreslagna armén höra trängtrupper till ett antal af 14,828 personer, deri inberäknadt 225 officerare, 1,075 underofficerare och 848 vice korpraler. Af fältartilleriets 10,551 man äro endast 2,933 man räknade bland de stridande och af positionsartilleriets 2,623 man endast 1,194 stridande o. s. v. Denna personal äro en sorts krigare, som icke skola räknas bland de stridande, och jag kan icke finna annat än att en stor del af dem borde kunna öfverföras till de stridande i linien, ty vi behöfva icke för att försvara vårt eget land t. ex. en träng af ett sådant stort omfång. Vi kunna icke heller vara i behof af de föreslagna många flyttande sjukhus, fordon m. m. i vårt eget land, der hvarje hydda skall upptaga sjuka och alla fordon ställas till vederbörandes förfogande, i fall så skulle erfordras. Om man skulle antaga Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, så skulle det blifva en så kolossal utrustning att jag fruktar att, när den stora apparaten skall sättas i gång, vi icke förmå att begagna den. Linietrupperna skola hafva icke mindre än 37,134 hästar och 8,070 fordon. Detta är i sanning icke någon liten apparat, när man skall mobilisera. Jag tror, att det skulle vara lyckligare, om tillrustningarne icke vore så stora att man under freden utarmar sig och sedan icke kan använda apparaten. Man kan svårligen neka till att reservanternas förslag, om det skulle antagas, innebär ett ofantligt mycket starkare försvar än hvad vi nu ega. Egentligen finnes det två slags orsaker till att arméorganisationsförslaget kommer att falla. Somliga vilja bibehålla indelningsverket och afslå förslaget af denna anledning. Andra ställa fordringar för höga och åstadkomma derigenom att försvarsfrågan faller. Jag föreställer mig, att mellan dessa begge ytterligheter ligger reservanternas förslag och att, om man vill ena sig om detta, frågan skall bringas till en slutlig lösning, och det kan icke nekas till att nämnda förslag utgör ett stort steg framåt. Men, säger man, nu skall man organisera det hela från början och lagbinda detta för våra efterkommande. Det ser nästan ut som om vi skulle tänka: nu finnas fosterlandsvänner i svenska Riksdagen, men våra efterkommande skola icke blifva det och därför måste vi nu göra allt och genom en lag tvinga våra efterkommande att försvara sitt land, emedan de icke skola vilja göra det. Jag för min del har en högre tanke än så om våra efterkommande, och jag tror att, om Sveriges Riksdag nu antager det förslag, som reservanterna framlagt, våra efterkommande, i fall de finna detta försvar icke vara tillräckligt och se sig i stånd att bära ett starkare, icke skola vara ovilliga att utvidga försvaret. På denna väg skall man, enligt min tanke, lättare komma till ett starkt försvar, men jag fruktar svårligen, att man icke kan komma till målet, om man vill taga ut

hela steget på en gång, så som Utskottet fordrar. Jag är angelägen om, att man icke under den djupaste fred skall utarma landet och framkalla missnöje och missmod hos folket. Jag tror, att det skulle vara bäst, att konung och folk till hvarandra hyste ett ömsesidigt förtroende, så att icke Konungen fordrade af folket garantier och icke heller detta sådana af Konungen. Framför allt anser jag dock, att man bör ordna förhållandena så, att folket är nöjdt och belåtet samt icke intaget af missnöje och missmod, ty det kan då i farans stund lätt komma på den tanken, att det icke har något att försvara, emedan det har ingenting att förlora. Om vi icke rusta öfver förmågan och om vi söka göra folket välmående och nöjdt och lyckligt i sitt fosterland, skall icke någon fiende ostraffad beträda vår älskade fädernejord.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag i den förhoppning att, om folket göres lyckligt och belåtet, det icke skall sakna förmåga att sätta hela försvarsapparaten i gång, om olyckan inträffar och den behöfver användas.

Herrar *A. Magnusson, Norén, E. Olsson, Mejenqvist, C. Johanson, Boman, N. Nilsson* i Vrångebol och *A. Göransson* förenade sig uti Herr Liss Olof Larssons anförande.

Herr Hedlund: Det var med anledning af Hans Excellens Statsministerns yttrande i Första Kammaren som jag var angelägen att få uttala såsom min uppfattning, att indragning af den här föreslagna reserven icke skall minska arméns styrka eller rubba dess fasthet. Jag är ledsen, att Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet har betonat en annan uppfattning. Men trots hans auktoritet och det stora afseende jag fäster vid hans ord, ber jag få häfda min ståndpunkt i förevarande fråga, emedan den, som herrarne lätt inse, äfven är af politisk betydelse. Jag säger således, att reservens borttagande, såsom den här står, icke rubbar arméns styrka, och till de skäl, jag redan förut anført för detta mitt påstående, ber jag att nu få lägga ytterligare ett par.

Den truppmassa, hvarom här är fråga, försvinner icke. Den upphör endast att vara den tillstymmelse till organisation, som den enligt det Kongl. förslaget skulle vara, för att i dess ställe lemna ökad styrka åt landstormen, en organisation, hvarpå jag sätter mycket värde, och som jag anser betyda vida mer än den svagt hopfogade reserven med dess 2,000 officerare och underofficerare. Härtill kommer en annan omständighet. Jag tror att man vinner verklig styrka, om man icke håller större armé än som man kan väl underhålla, liksom man på andra områden icke bör använda större arbetsstyrka än man kan hålla i fullständigt och godt skick. Jag skulle såsom arbetsgifvare föredraga ett mindre antal duglige, väl födde och klädde samt med goda redskap försedde arbetare framför en större styrka, med hänsyn till hvilken nämnda vilkor icke voro uppfyllda. Här ställer sig ock den frågan: männe det icke gäller redan för stora uppoffringar för svenska folket att föda, kläda armén och öfva en här af 100,000 man! Och männe vi icke kunde snarare minska denna styrka än öka denna med nu

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.
(Forts.)

Ang. för-
ändrad orga-
nisation af
landtför-
svaret.
(Forts.)

ifrågavarande 30,000 man, med dess uniformering, armering, baracker och allt detta militära utyg, som utgör ett nödvändigt bihang dertill.

Fastheten skulle rubbas, sade chefen för Landtförsvarsdepartementet. Jag förstod icke hvad han menade med att befälet för reserven skulle uttagas ur linien och att, om denna reserv icke funnes till för att mottaga befälet ur linien, denna sistnämnda skulle blifva försvagad. Jag fattar som sagdt icke rätt detta yttrande; men det är måhända ett missförstånd af hans ord från min sida. För mig ställer sig saken så. Efter det ett visst antal värnpliktige enrullerats i de bataljoner eller squadroner, som vid krigstillfälle såsom yttersta nödvändighet skola sättas upp, så skall befäl dertill anskaffas och detta måste på förhand finnas under freden, utan egen trupp. Med detta befäl förstår jag, säger chefen för Landtförsvarsdepartementet, det värnpliktiga befälet. Det är min mening också, nemligen att då en reservbataljon skall uppsättas, skall man taga detta befäl jemte pensionerade officerare, uppflyttade underofficerare m. m. Skilnaden är endast den, att regeringen vill att dessa bataljoner vid inträffande krig skola vara färdiga att kastas in på vissa platser eller etapelinier. Härpå vågar jag svara hvad jag redan förut enskildt såsom min tanke meddelat Herr Departementschefen, nemligen att om han kan få en bataljon eller åtminstone ett och annat tiotal bataljoner organiserade för att i yttersta nödfall användas, utan att förut hafva tagit in manskapet i depoterna, skulle jag, om jag vore i tillfälle att uppfylla min förbindelse, vedervåga snart sagdt hvilken summa som helst. Det är ur depoterna vi måste taga det värnpliktiga befälet. Att på annat sätt formera reservbataljoner tror jag icke kan vara militäriskt. Men att liniens fasta förbund skulle rubbas genom dessa reservers borttagande, det är för mig obegripligt.

Jag har, såsom sagdt, varit angelägen att yttra detta rörande reserven, på det att Hans Excellens Herr Statsministerns förklaring icke måtte komma i kollision med den ståndpunkt i frågan, jag har velat intaga.

Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet yttrade, om jag icke misstager mig, att bland andra uppgifter, som reservbataljoner hade att fylla, äfven vore den att besätta etapelinier. Jag kan emellertid icke förstå huru det kan blifva fråga om etapelinier i eget land. Etapelinier hållas för att upprätthålla förbindelsen mellan en framskjuten armé och dess operationsbas, men detta lärer väl icke gälla om försvarskrig i eget land. Denna sak är likväl en så speciellt militäriske fråga, att jag tror att icke mycket vinnes med att tvista härom. Hvad besättandet af fästningsverk beträffar, har jag alltid trott att detta skulle blifva landstormens uppgift.

Här frågades också: hvad har flottan för uppgift? Jo, att uppehålla fienden ett par veckor — yttrades från statsrådsbänken. Det skulle verkligen vara mycket lyckligt, om så kunde ske. Ty kan flottan hindra en fiende, som redan embarkerat, under två veckors tid att gå öfver, då kunde vi vara nöjda. Det är just den uppgiften jag önskar af flottan, och om flottan icke kan uppfylla den, så utgör det en bankruttförklaring för detta vapen. Jag hade hoppats att någon af

flottans här närvarande män skulle uppträdt och fört flottans talan i stället för att här onödigtvis tala för dessa rent af skadliga reserver.

Här har blifvit värdadt till oss att vi skulle uppoffra vår enskilda öfvertygelse, och jag ställer samma rörande uppmaning till herrarne tillbaka.

Man har också talat om svårigheten att med eller utan flotta hindra en landstigning samt särskildt dervid erinrat om Napoleon I:s landstigning i Egypten och om Krimkriget. Det var der helt särskilda omständigheter, som afgjorde utgången. Det är sant, att Napoleon kunde smyga sig förbi engelska flottan och landstiga i Egypten, men i Egypten funnos inga tillgångar att kunna hindra en landstigning. Det fans dock ett annat historiskt tillfälle, då en flotta med landstigningstrupper icke kunde något uträtta; det var när Filip II utrustade den stora armadan mot England. Hon blef jemmerligen förstörd, äfven efter det hon lyckligt inseglat i engelska kanalen, och det vardt ingen landstigning af.

Jag har icke begärt ordet för att munhuggas, ty saken är för allvarsam dertill. Jag vill dock nämna, att den beskyllning man gifvit mig för ostadighet, i det jag så ofta skulle byta om åsikter, icke eger grund; och jag uppmanar dem, som kunna bevisa motsatsen, att göra det. Men jag anser att man icke bör under vexlande tidsomständigheter envisa att hålla på en mening, hvaremot jag alltid bibehållit de åsikter, som hvilat på rättvisa samt stödjas af riktiga grundsatser; och jag trotsar hvem som helst att kunna visa, det jag någonsin vikit derifrån.

Här har också yttrats att mina framställningar i dessa ämnen varit mera foster af fantasien än förståndet. Men jag tror att den ärade talaren, som yttrade detta, kan taga det yttrandet åt sig sjelf. I en sak är jag likväl fullt ense med den föregående talaren, och det är deri, att då han föredrager att vara chef framför att stå under mitt befäl — så hyser jag samma mening gent emot honom.

Öfverläggningen i ämnet afbröts derefter, för att fortsättas i morgondagens sammanträde.

§ 4.

Till bordläggning anmälde Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 14), angående revision af gällande föreskrifter rörande eder samt om ändring i nuvarande edsformulär.

Detta ärende skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 5.

Uplästes ett till Kammaren inkommet så lydande sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammarer Herr C. J. Svensén, som lider af andtåppa och lungkatarr, icke utan fara för sin helse

Ang. förändrad organisation af landtförsvaret.

(Forts.)

kan deltaga i Kammarens öfverläggningar under den närmaste tiden,
intygas.

Stockholm den 17 Maj 1883.

P. J. Wising,
M. D.r.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.